National Library 56253
Gen.Acquisitions Section
Ottawa,Ont.
K1A ON4

Second class mail registration number — 1989.

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ESTO 80

Nr. 52 (2687) XXIX aastakäik

Neljapäeval, 10. juulil 1980 — Thursday, July 10, 1980

Üksiknumbri hind 45 senti

Suurem sõda 1983. aastal?

Kanada kindral kritiseerib läänemaailma naiivsust

MONTREAL — Kanada kindral Rene Gutknecht, kes nimetati äsja Kanada sõjaväe esindajaks Brüsselis asuvasse NATO peakorterisse, mainis Montrealis, et lääneriikide eksperdid ennustavad N. Liidu ja läänеriikide vahel suuremat sõjalist kokkupõrget, mis võib toimuda tõenäoliselt juba 1983. aastal.

Kindral Gutknecht ütles, et N. Liidu sõjamasina võimsus jõuab oma võimete tipule käesoleval aastakümnel ja venelastel on kiusatus seda kasutada.

Poliitiline olukord maailmas on praegu väga segane, kuna venelased on okupeerinud Afganistani ning olukord on murettekitav Lõuna-Koreas ja Iraanis.

49-aastane kindral väitis, et läänеriikidel tuleb nüüd koostada ühine strateegia, mida teha praeguses olukorras. Kindral Gutknecht lisas, et läänеriigid ei võtnud õppust N. Liidu sõjaliste musklite demonstratsioonist Aafrikas ning ei ole ka aru saanud,

et venelastel oli detente poliitikast hoopis teine ettekujutus kui see oli meil.

N. Liidule oli detente vahendiks oma sõjaliste jõudude tugevdamiseks ja suurendamiseks.

Seoses ESTO-80-nega algas Rootsis ka ülemaailmne skautide-gaidide maailmalaager „Vikerkaare". Pildil noorimad laagrisse sõitnud esindusüksuse liikmed — vasakul hellakesed, paremal hundud.

Foto: Ervin Aleve

Partisanid hiilivad Kabuli

Uued suured vastupanupesad Afganistani pealinna lähistel

NEW DELHI — Indiasse saabunud andmeil on vene okupatsioonijõud sattunud ägedale ja tugevale partisanide vastupanule pealinnast Kabulist lõuna pool asuvates piirkondades, peamiselt Gahzni rajoonis. Venelased on koondanud suuri väekoondisi partisanide vastupanu murdmiseks, rakendades maaväele toetuse andmiseks ka kahuritega varustatud helikoptereid ja võitluslennukeid.

Mõningate andmete järele on vene ülemjuhatus saatnud võitluspiirkonda ka suuri kontingente soomusvägesid, mis koosnevad vähemalt 200-st tankist ning soomustatud transportmasinatest.

Partisanid on rünnanud ka Kabulist põhja pool asuvat Kunduzi linna, kus nad põletasid kuberneri maja ning vabastasid poliitilised vangid.

Ka selles piirkonnas on venelased rakendanud suurel arvul helikoptereid ja võitluslennukeid.

Kabulist saabunud reisijate informatsiooni kohaselt on partisanid varustatud vene päritoluga Kalashnikovi tüüpi automaatpüssidega ja Ühendriikidest pärit raketiheitjatega. Vaatamata suurele kontrollile toimetavad partisanid salaja relvi ja mehi pealinna Kabuli, kus organiseeritakse vastupanu ja äkkrünnakuid.

Mõningate andmete põhjal toimetavad partisanid salajasi teid kaudu igal nädalal pealinna saja võitleja ümber.

Naised islami rõivaste vastu

Valitsus lubab vallandada protesteerivad naised

TEHERAN — Iraanis on naised avaldanud valju protesti valitsuse korralduse vastu, mis nõuab neid islami traditsiooniliste riiete kandmist ja läänemaise riietuse nurka heitmist.

Naised on korraldanud mitu avalikku demonstratsiooni kuid valitsuse ringkondadest kinnitatakse kategooriliselt, et need naised, kes riietuse suhtes valitsuse korraldustele ei allu, jäävad riigiteenistuses ilma palgata.

Revolutsioonilise nõukogu ringkondadest teatatakse, et valitsus töötab lähemal ajal välja naisametnikele vormirõivastuse, mille kandmine on sunduslik.

Üks Iraani parlamendiliige kinnitas, et Iraani terroristide poolt vangistatud Ühendriikide saatkonnaametnikud antakse kohtu alla, mis tegutseb Nürnbergi kohtu printsiipidel. Kõigi ametnike vastu tõstetakse süüdistus, et nad on tegutsenud Ühendriikide võimude juhtnööridel spioneerimisega.

Vangistatud ameeriklaste ümber on viimasel ajal valitsenud suhteliselt suur vaikus, mis ilmselt on tingitud sellest, et Ühendriikide valitsus on loobunud surve avaldamisest Iraani võimumeestele.

Balti riikide okupeerimine Ühendriikide kongressis

NEW YORK (VES) — Nõukogude okupatsioonivägede Eestisse, Lätisse ja Leedusse tungimise 40. aastapäeva märgiti USA Kongressi mõlemas kojas terava hukkamõistuga N. Liidu vägivallale Balti riikide kallal ja nõudega nende iseseisvate vabariikide vabastamiseks okupatsiooni alt. Senatis esitati ka eesti-läti-leedu keskorganisatsioonide koostöörgani, Ühendatud Balti-Ameerika Komitee kaudu ühiselt esitatud märgukiri. Esindajatekojas esitati kahel korral 45 balti dissidendi poolt mõni aeg tagasi riikide valitsustele ja UN-i peasekretärile esitatud märgukirja tekst. Mõlemad nimetatud esildised trükiti ära Kongressi Protokollis.

Seni enam kui 40 rahvaesindaja poolt Kongressis toimunud sõnavõttudest oli Senatis tähelepanuväärsem Nebraska osariigi uue demokraadist senaatori Edward Zorinski esinemine, kes juhtis senaatorite tähelepanu asjaolule, et N. Vene praegune sõjaline aktsioon Afganistanis ei ole esimene vägivald nõrgema naaberriigi kallal,

vaid neli aastakümmet tagasi valutati samal viisil Eesti, Läti ja Leedu vabariigid.

Tsiteerides koosoleku protokolli võtmiseks 40 aastat tagasi välisministri abi Summer Wellesi poolt avaldatud seisukohta USA välispoliitikas, mitte tunnustada maade ja rahvaste vallutamist jõu ning vägivalla tarvitamisega,

senaator Zorinki esitas U.B. Am-Komitee märgukirja, mis ära trükiti Kongressi Protokollis.

Sakslaste hiiglaslik tehing venelastega

Asutakse 13 miljardilise gaasijuhtmestiku ehitamisega Siberist Euroopasse

BONN — Lääne-Saksamaa kantsler Helmut Schmidt leppis oma äsjase külaskäigu ajal Moskvasse kokku 3000 miili pikkuse gaasijuhtmestiku ehitamiseks Siberist Lääne-Saksamaale. Põhilise kokkuleppe viimistlemine tuleb lähemal ajal venelastega arutusele. Kogu tehing läheb maksma fantastilise summa 9—13 miljardit dollarit, ning sellega ei ole seotud mitte ainult tööstur id ja energia kompaniid vaid ka pangad ja teised krediidiasutused, kes peavad seda hiiglaslikku ettevõtet finantseerima ja venelastele krediite andma.

Projekti teostamisest on eriti huvitatud Lääne-Saksamaa terastorustike tööstused ja loodusliku gaasi distributeerijad, kes loodavad teenida suuri summasid.

Suhteline vaikus Kesk-Ida õlitööstustes ei ole viimasel ajal andnud Saksamaa tööstustele uusi tellimisi, see sunnib sakslasi oma tööstuste käigus hoidmiseks otsima mujalt tegevust ja turgusid.

Raskustesse on sattunud ka loodusliku gaasi levereerimisega tegelevad ettevõtted, kuna loodetud tehingud Iraaniga ja Alzheeriaga ei andnud loodetud tulemusi ning nüüd oodatakse abi Venemaaga sõlmitavatest tehingutest.

Venelased esitasid Lääne-Euroopa valitsustele juba 1978. aastal ettepaneku 3000 miili pikkuse gaasijuhtmestiku rajamiseks Siberist, Tjumenist, Lääne-Euroopasse, mis võimaldaks Lääne-Euroopa varustamist vene gaasiga.

Juhtmestiku ehitamine pidi toimuma ühiste panustega, kusjuures venelased lubasid oma osa tasuda gaasi levereerimisest saadud summadega.

Schmidti äsjase külaskäigu ajal sõlmitud eelkokkuleppe põhjal alustatakse praktiliste läbirääkimistega juhtmestiku ehitamiseks juba lähemas tulevikus, kusjuures Lääne-Saksamaa poolt võtavad läbirääkimistest osa Euroopa suurima terastorustikkude tööstuse Mannesmanni, Ruhrgasi ja Lääne-Saksamaa suurema kaubandusliku panga, Frankfurdis asuva Deutsche Bank'i esindajad.

Lääne-Saksamaa võimud loodavad, et neil on võimalik tulevikus Venemaalt saadava gaasi arvel vähendada oma õli tarvidust,

mille hinnad on Araabia riikide poolt viimasel ajal kruvitud fantastiliselt kõrgele tasemele.

Uued kombinatsioonid Moskvast

Venelased lubavad arutada läänеriikidega rakettide probleeme

MOSKVA — N. Liidu kommunistliku partei peahäälekandjas Pravdas ilmus pikem poliitiline deklaratsioon, milles kinnitati, et N. Liit on valmis lahendama kõik küsimused ida ja lääne relvastuse reduteerimiseks kuid Moskva ei nõustu kunagi nõukogude sõjaliste jõudude nõrgenemisega. Diplomaatilistes ringkondades arvatakse, et see deklaratsioon loob uusi võimalusi N. Liiduga läbirääkimiste alustamiseks ning ida ja lääne vahelise Afganistani sündmustega seoses tekkinud pinevuse vähendamiseks.

Pravda deklareeris üleolevalt, et need, kes läänemaailmas tahavad jatkata mõistlikku rahupoliitikat, saavad N. Liidult toetuse. Ajalehe läkituses ei leidunud ühtegi sõna Afganistani okupeerimisest,

kuid selles anti selgelt mõista, et Kreml on valmis alustama läbirääkimisi Euroopa tuumarakettide probleemide lahendamiseks,

kusjuures kõik küsimused tuleksid arutusele võrdsuse ja võrdsete julgeoleku printsiipide alusel.

Pravda artiklis esitati ka ähvardus, et kui Ühendriigid või NATO tahavad taotleda läänemaailma rakettide üleolekut Euroopas, siis võtavad N. Liit ja ta liitlased tarvitusele kõik abinõud selle ülekaalu elimineerimiseks ja tasakaalu säilitamiseks. Lõpuks kinnitas Pravda, et N. Liit on valmis keskmise laskekaugusega rakettide piiramise arutamiseks ka enne SALT II kokkuleppe kinnitamist.

Kuid, lisas ajaleht, SALT II kokkulepe peab olema enne kinnitatud kui N. Liit on valmis alla kirjutama Euroopa pinnal asuvate keskmise lennukaugusega rakettide kokkuleppele.

kotkajärve metsaülikool
16.-24. augustini
ETLi 80
informatsioon
45 Fulton Avenue
Toronto, Ontario
M4K 1X6 Canada

Carteri abi autotööstustele

DETROIT — Ühendriikide president Carter tegi Detroidis avalikult teatavaks plaani, mille alusel valitsus kavatseb abistada Ühendriikide raskustesse sattunud autotööstust. Valitsus kavatseb arvestada autotööstuste nõudmist välismaalt importeeritavate autode sisseveo piiramiseks ning aidata tööstust üle minna suurte autode produktsioonilt väikeautode produktsioonile. Tööstustele kergenduste tegemiseks muudetakse ka seniseid rangeid nõudmisi autode väljalaskegaaside puhastamiseks ning antakse erilaenusid raskustest üle saamiseks.

Abistamisorganisatsioonide toiduained lähevad Pol Poti sõjameestele

BANGKOK — Kolm suurt läänemaailma abistamisorganisatsiooni — Punane Rist, Liitunud Rahvaste Organisatsiooni Laste Fond ja sama organisatsiooni Maailma Toitlustamise Programm on otsustanud katkestada toiduainete saatmise Kambodzha põgenikele, kuna suurem osa neist toiduainetest lähevad võimult kõrvaldatud Pol Poti terrorirezhiimi sõduritele, kes on asunud positsioonidele Tai ja Kambodzha piirile, kus nad avaldavad visa vastupanu Kambodzha okupeerinud vietnami sõjaväele. Kambodzha põhjaosas Tai piiri lähedal on tekkinud uus võimugrupp, kuhu on koondatud antikommunistlikud võitlejad. Ka see grupp on saanud toiduaineid rahvusvahelistelt abistamisorganisatsioonidelt.

Trudeau tahab põhiseadust koju tuua

OTTAWA — Kanada peaminister Pierre Trudeau mainis parlamendis, et ta kavatseb Kanada põhiseaduse — British North America Act'i — Inglismaa parlamendist koju tuua Kanada parlamendi otsuse põhjal ning ei kavatse korraldada selleks rahvahääletust. Opositsiooni ja konservatiivide partei juht Joe Clark tõstis üles küsimuse, kas keskvalitsus võib sellist otsust teha ilma provintside nõusolekuta, kuna siin võivad esile kerkida juriidilised probleemid. Peaminister Trudeau on arvamisel, et põhiseaduse kojutoomine on tema arvates selline akt, mida provintsid ei tohiks keelata.

Euroopal peab olema mõjuvam osa

BONN — Bonnis külaskäigul viibiv Prantsusmaa president Valery Giscard d'Estaing pidas tema auks antud banketil kõne, milles ta nõudis Euroopa riikidele suuremat osa maailma probleemide lahendamisel. President kinnitas, et Bonni ja Pariisi ülesandeks on lõpetada Euroopa teisejärguline osa maailma poliitilisel areenil ning kujundada Euroopa tugevaks ja mõjuvõimsaks jõuks, keda tõsiselt arvestatakse. Lääne-Saksamaa president Carstens oma kõnes väitis, et Saksamaa ja Prantsusmaa ei saa ükskõikselt pealt vaadata sõjaliste jõudude kasvamist Ida-Euroopas ning peavad arendama tihedat koostööd jõudude tasakaalu saavutamiseks.

Luterlik konverents Tallinnas?

STOKHOLM (EPL) — Rootsi ajalehtede andmetel kavatsevat Luterlik Maailmaliit pidada oma järgmise konverentsi Tallinnas 7—13. septembril. Sinna olevat kutsutud 20 euroopa kirikut ja esindajaid teistest maailmajagudest. Konverentsil peab Skara piiskop Helge Brattgård ettekande „Jumalateenistus kuulutusena".

Luterliku maailmaliidu Euroopa sekretär Paul Hansen ütleb, et Eesti, Läti ja Leedu kohalikud luterlikud kirikud tervitavad seda algatust. Loodetakse, et paljud kirikuõpetajad ja -tegelased neist kolmest kirikust võtavad sellest osa, samuti teiste usundite esindajad N. Liidus.

NEW YORK — Miitmekordne mõrvar David Berkowitz (Son of Sam) saab vanglas istudes Social Security toetust, teatas „Daily News". Soc. Security bürokraatide tõttu makstavat aastas ca 60 miljonit dollarit sotsiaalset eluülalpidamise raha isikutele, kes istuvad tegelikult vanglas.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St. Torontos.
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $35.—, poolaastas $19.50 ja veerandaastas $10.50, kiripostiga aastas $56.—, poolaastas $30.50 ja veerandaastas $16.—
TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $38.—, poolaastas $21.— ja veerandaastas $11.—. Kiripostiga USA-s: aastas $61.—, poolaastas $32.50 ja veerandaastas $17.—
LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $72.—, poolaastas $36.— ja veerandaastas $19.—.
Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 45 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto Ont. M6J 2H2

Uued läbirääkimised

Lääne-Saksamaa kantsler Helmut Schmidti äsjane külaskäik Moskvasse ja nõupidamised Kremli juhtkonnaga on pannud lääneriikide pealinnades riigimehed ja poliitilised eksperdid uusi plaane tegema Euroopa relvastuse vähendamiseks ning sellega seoses ka detente uuesti jalule upitamiseks ning N. Liidu ja NATO riikide vaheliste vahekordade korraldamiseks. Ehkki Ühendriikide president Carter ja tema poliitilised nõuandjad on esialgu Schmidti informatsiooni ja lootuste suhtes skeptilised, kaldub üldine arvamine siiski liikuma venelastega kontaktide otsimise ja leidmise suunas.

President Carteri ja Ühendriikide välispoliitiliste ekspertide ettevaatlikkus Schmidti optimistlikkudele seisukohtadele lähenemisel on mõistetav, kuna Lääne-Saksamaa kantsler ei toonud Moskvast koju konkreetseid ettepanekuid ega seisukohti vaid Kremli poolt lendu lastud üldsõnalise katsesarvede väljaajamise, mille sisu peaks selguma alles siis kui ameeriklased koos venelastega läbirääkimiste laua taha istuvad.

Schmidti läkituste sisu on lihtne: Kreml on loobunud oma senistest eeltingimustest Euroopas relvastuse vähendamiseks läbirääkimiste alustamiseks ning on valmis arutama Lääne-Saksamaa ja teiste Euroopa riikide territoriumidele paigutatavate rakettide probleemi seoses N. Liidus ülesseatud Lääne-Euroopa pealinnadele suunatud keskmise lennukaugusega rakettidega. Kui venelased seni nõudsid, et selliste läbirääkimiste alustamise eelmänguna peaksid ameeriklased kinnitama SALT II kokkuleppe strateegiliste tuumarelvade vähendamiseks ja Euroopa riigid peaksid tagasi lükkama ameeriklaste ettepaneku keskmise lennukaugusega rakettide paigutamiseks Lääne-Euroopasse, siis nüüd teab Schmidt kinnitada, et Kreml on loobunud nendest nõudmistest ning see „on loonud võimaluse mõlemalt poolt" konstruktiivsete ja uute ettepanekute esitamiseks.

Ehkki Schmidt oma nõupidamiste tulemused lääneriikide valitsustele diplomaatiliselt meeldival kujul esitab, paistab kogu asi siiski võrdlemisi kahtlasena ja lõhnab ühelt poolt N. Liidu ja teiselt poolt Lääne-Saksamaa huvide järele. Moskva suurimaks sooviks on takistada iga hinna eest Ühendriikide keskmise lennukaugusega rakettide paigutamist Lääne-Euroopa pinnale, kuna Lääne-Saksamaa omakorda ei taha katkestada talle kasulikke majanduslikke tehinguid N. Liiduga, mis aitavad Lääne-Saksamaa majanduselu käigus hoida ning kindlustavad sakslastele nende praeguse kõrge elustandardi.

Ei ole mõeldav, et Schmidt kogenud poliitikuna ja riigimehena ei tunneks ega teaks alustatava mängu tagapõhja ja venelaste soove, eriti kui N. Liidu kaitseminister Dimitri Ustinov talle kinnitas, et N. Liit ei ole valmis oma Euroopa suurlinnadele suunatud rakette vähendama kui ta selle eest midagi vastu ei saa. See hind võib kujuneda aga väga kõrgeks, kuna selle arvel võivad venelased nõuda, et keskmise lennuraadiusega tuumarakette üldse Euroopa pinnale ei asetata ning et läbirääkimiste raamidesse paigutatakse ka Euroopas asuvad Ühendriikide kerged pommi- ja võitluslennukid, mis on varustatud tuumapommidega. Kuid nähtavasti olid venelaste pakkumised kantslerile väga meelitavad, kuna ta sõlmis Kremliga kokkulepped saksa tehnoloogia andmiseks venelastele automatiseerimise, elektronarvutite, aatomienergia ja õliväljade ekspluateerimise aladel. Kõigele krooniks oli aga 13,3 miljardi dollarile kalkuleeritud gaasijuhtmestiku rajamine Siberist Lääne-Saksamaale.

Kuid nende uute katsearvede väljaajamisel ning Lääne-Saksamaaga kombineerimisel on Kremlil veel teine eesmärk — Euroopa küsimuste tulipunkti tõstmisega loodetakse Afganistani probleemi manööverdada teisejärgulisele kohale. Kui Euroopa rakettide küsimus kuidagi lahendatakse, mis on nähtavasti kantsler Schmidti praeguseks suuremaks välispoliitiliseks eesmärgiks, siis toob see paratamatult kaasa ka uue detente elustamise laine, mis matab Afganistani küsimuse täielikult oma alla.

Näib, et Moskva on pannud kantsler Schmidti kaudu jälle suured asjad käiku ning asub lääneriikide vahel oma meelitustega ja ähvardustega manööverdama. Minevikus on need tehingud venelastele soovitavat vilja kandnud ja jääb ainult küsida — miks ei peaks see ka seekord õnnestuma?

K.A.

Hiidlaste Seltsi juhatus pidas oma koosolekut Tallinn Festivali ajal Eesti Maja kohvikus. Pildil hiidlased meremotiivilise maali ees, vasakult L. Wahtras, Helme Kaju, Edna Liik, E. Kaju, Elna Kungla, L. Pihlberg ja E. Liik. Juhatus tegi äsjase jaaniõhtu aruandeid. Foto: Vaba Eestlane

Sisemine kutsumus säilitab kultuurikolded

Kokkuvõte prof. K. Auna kõnest Seedrioru juubelipidustustel

Äsja toimunud Seedrioru 25. aastapäeva juubelipidustustel esines aktusekõnega prof. Karl Aun, kelle kõne anname alljärgnevalt edasi kokkuvõetud kujul.

Seedrioru sünd algas sellest kui nelja Lõuna-Ontario eesti seltsi eestlased leidsid, et nende lastele oli vaja suvekodu ja siinseile eestlastele oli vaja kohta, kus ühiselt kokku tulla ja ühisüritusi läbi viia, eriti suvepäevi. Nõnda algas Seedrioru ajalugu veerandsada aastat tagasi sellest momendist kui kahe esimese eestlase jalg astus sellele siinsele pinnale.

See maa oli mahajäetud talu põllud, künkad ja jõeäärne vesine soo koos seedrisaluga, koht, kus praegu seisame.

Veerandsaja kestel on see maatükk saanud palju tööd ja hoolt, mis tema ilmet on tundmatuseni muutnud, ka seda kohta, kus seisame, mis ei ole mitte enam vesine soo. Võibolla, et sellele, kes seda metamorfoosi ise ei ole näinud või ka sellele mõelnud, ei tule ettegi, et kõik mis siin praegu on, ei ole mitte olnud juba Aadamast ja tema paradiisi ajast peale.

Veerandsaja jooksul on siin suvekodust läbi käinud üle pooletuhande eesti noore, sajad eestlased on siin jaganud ühiseid muresid ja rõõme, mitmed kümned tuhanded külastajad on igaüks siit kaasa viinud midagi, ka kaugele ja vägagi kaugele. Seedrioru on andnud kordamineku rahuldust ja rahvuslikule uhkusele ning iseteadvusele kinnitust.

See võibolla olekski lühidalt öeldes kogu Seedrioru ajalugu ilma üksikasju puudutamata. Aga sellisena see Seedrioru ajalugu on ka osa eesti rahva ajaloost.

Veel eriti, Seedrioru on olnud ühe erilise ja ainulaadse ajajärgu vili. Õige oleks isegi öelda, et see eriline ajajärk eesti rahva elus ongi Seedrioru loonud. Kes iganes kunagi kord võõrsil asetleidnud eesti rahva ajalugu kirja peaks panema, see ei saa ka vaikides Seedriorust mööda minna.

Vaatleksime seda ajajärku lähemalt. Selline meeldetuletus oleks kasuks kõigile, kuid eriti vajalik neile kes ise ei ole seda täies ulatuses läbi elanud ega sügavamalt tunnetanud.

Oma aastatuhandeisse ulatuva eluea kestel on eesti rahval tulnud kanda raskusi ja kannatusi, aga jälle ja jälle on olnud ka uuesti tõusmisi. See on toimunud sellel Läänemere idakaldal, kus tuuli ja torme on puhunud idast, lõunast ja läänest. Alati pole need tuuled toonud ainult halba, ka maailma ärksamad kultuurilained on uhtunud seda kodumaa kallast ja on mitmelgi korral ning mitmelgi viisil viinud sinna suuri varandusi.

Mitte alati pole see rahvas olnud ainult alasiks võõraile haamreile, vaid rahvas, kes on olnud vaimselt tugev ja kultuurselt rikas on annud ning vahetanud ka teistele, juba viikingite ajast peale.

Aga kõik need kaotused ja võidud, mured ja rõõmud, saamised ja andmised on olnud rahva enese kodumaal, sellel tuulisel Läänemere kaldal. Teise maailmasõja tuuled ja tormid, esimest korda kogu selles pikas ajaloos, lõhkusid rahva kaheks, hermeetiliselt sulguva raudrimbaga nende kahe osa vahel. Üks kümnendik sellest rahvast valis võõrad rajad kodumaa kohale vajuva pilkase öö asemel. Kuigi ainult kümnendik, see osa oli kaaluvam kui arvud näitavad, see tihti peaaegu ammendas juhtiva või silmapaistva osa mitmeltki alalt.

Sõjajärgseil aastail kühveldati seda rahvaosa veel maast maasse kuni lõpuks igaüks neist sai võimaluse oma isiklikku elu uuesti otsast alati uuel asukohamaal. Kinnitati oma jalgealune uuesti nii majanduslikult kui muude vajaduste kohaselt, kuid mitte ilma raskusteta ja mitte ilma pettumuse ja kibestuse tundeta rahvale tehtud ülekohtu pärast. Juured olid jäänud Läänemere kaldale. Kodumaalt äratulles olid vähesed ette aimanud, et see äratulek võis saada eluks ajaks mitte ainult enestele vaid ka lastele ja lastelastele.

Kuigi tekkisid uuesti majad ja varandused, vähemalt oma mõttes oldi tagasiminekuks valmis kui kodumaa saab uuesti vabaks, mida ka loodeti.

See lootus polnud sugugi mitte aluseta, sest tuletame meelde külma sõja meeleolusid ja sündmusi Ungaris ning mujal.

Nõnda kus iganes neid pagulasi kogunes, oma ühiskond seal tekkis ja oma kultuurikolle loodi, siit Kanadast kuni Austraaliani ja Rootsist kuni Ameerika Vaikse ookeani kaldani.

Neid kultuurikoldeid oli sõna õiges mõttes sadasid, paljud küll väikesed kuid teised suuremad ja mõned päris suured nagu Stokholm, New York ja Toronto. Neid ei hoidnud koos mitte väline võim või valitsus, nende valitsuseks oli igaühe enese sisemine kutsumus ja kohusetunne.

Aga elame muutuvates aegades ja muutume ka ise koos ajaga. Uus ajastu on juba saabunud, väga erinev sellest mis oli veerandsada aastat tagasi. Sellel ajastul puuduvad veel kindlad piirjooned, kuid vähemalt kolme olulist, otse drastilist alust sellele võiksime siiski kindlaks teha. Esiteks, kogu maailma on vahepeal jäänud palju väiksemaks. Teiseks, mitmed laias maailmas loodud eesti kultuurikolded on hakanud näitama väsimuse või vananemise märke. Ja kolmandaks, eestlusele on juurde tulnud uus jõutegur, mida varem ei ole kunagi veel olnud.

(Järg lk. 7)

PROF. KARL AUN

Kommentaarid

Eestlaste sümpaatia Ühendriikide presidendivalimistel on alati kaldunud konservatiivse vabariiklaste partei kandidaatidele. Meie rahvusgrupi liikmed on arvamisel, et vabariiklased kaitsevad tõhusamalt ikestatud rahvaste huvisid ja aitavad nende vabanemisele kommunistlikust ikkest tõhusamalt kaasa kui demokraadid.

Põhiliselt on selles arvamises kindlasti oma tõetera, kuid elu näitab ja kogemused kinnitavad, et vabariiklaste parteisse kuuluvad presidendid ei ole alati kõige ägedamad kommunismivastased poliitikud ja on valmis isegi rohkem kompromisse sõlmima kui demokraatlikud riigipead. Meil tarvitseb siin ainult meenutada suuri lootusi eestlaste hulgas äratanud Richard Nixoni, kellest aga nõukogude vastase järjekindla ja tõhusa poliitika viljeleja asemel sai hoopis venelastega koostöötaja ja detente poliitika raamides kompromisside tegija, millega anti Moskvale tõhusat majanduslikku ja tehnoloogilist abi ning uinutati läänemaailm õndsasse unistuste maailma.

Kuid kuidas on lood praeguse vabariiklaste partei presidendikandidaadiga Ronald Reaganiga, kes täies purjes Valge Maja poole tüürib ning kellel asjatundjate arvates on isegi suured väljavaated demokraatide kandidaadi praeguse presidendi Jimmy Carteri löömiseks? Paljud Reagani sõnavõtud venelaste arvel ja Ühendriikide sõjalise tugevuse tõstmiseks on julgustavad, kuid samal ajal esineb Reagani sõnavõttudes ja seisukohtades ka lünkasid, mis teda Moskva vastasena eriti jõulises valguses ei lase paista. Kriitikud, kes Reagani sõnavõtte jälgivad, mainivad, et vabariiklaste kandidaat räägib üldistes fraasides, kuid tema seisukohtades puudub läbipaistev selgus ja kindlus, mis lasevad paista teda ebamäärases valguses.

Kuivõrd kõikuv on Reagani antikommunistlik poliitika, selgub tema äsjasest väitest, et presidendiks saamisel tühistab ta president Carteri keelu ameerika teravilja eksportimiseks N. Liitu. Reagani põhjendus selle sammu teostamisel on väga lihtne: venelased ei kannata selle karistusabinõu rakendamisel, kuna nad saavad teravilja teistest riikidest ning tegelikuks kannatajaks on Ühendriikide farmerid, kes jäävad ilma suurtest rahadest.

Reagani seisukoh tundub aukliku na, kuna Ühendriikidesse saabunud andmeil kannatab N. Liit praegu suure toidunappuse all, mis on tingitud suurelt osalt Ühendriikide teravilja ekspordi piiramisest N. Liitu. Seda auku ei suuda täita teiste maade viljaekspordi koguste suurendamine, kuna kolhoosimajanduse tõttu ei ole vene toiduainete kotil põhja all ning sinna kaob jäljetult iga välismaalt saabunud viljatera.

Ühendriikide valitsus maksab viljaekspordi piiramise tõttu farmeritele kompensatsiooniks 1 miljard dollarit. Reagan ütleb, et see on mahavisatud raha ja ta oleks selle summa ära kasutanud Ühendriikide relvastuse tõhustamiseks. See väide tundub pealiskaudse propagandafraasina, kuna N. Liidu praegune tugevus baseerub peaasjalikult sellel tehnoloogilisel ja majanduslikul abil, mis ta on saanud kapitalistlikust maailmast. Ja kui seda abi ei piirata, siis on Reagani ühe miljardiline relvastuse suurendamine ainult naljanumbriks, millele Kremlis üleolevalt muiatakse.

Keegi ei tea enam, mis juhtub Iisraelis. Begini õigeusklik ja konservatiivne valitsus läheb Iisraeli võimupiiride laiendamisega ja uute asunduste rajamisega Jordani jõe okupeeritud läänekaldal isegi nii kaugele, et Ühendriikide juudid on hakanud Begini operatsioonidele altkulmu vaatamata ja manitsevad teda tagasihoidlikkusele.

Begini uueks häirivaks plaaniks on iisraeliitide asula rajamine Jeruusalemma põhjaosas, milline ala vallutati araablastelt 1967. aasta

(Järg lk. 3)

Olümpiaeelne materjal Eesti kohta

STOKHOLM (EPL) — Hiljuti moodustati ajutine komitee, et olümpiaadi eel Eesti kohta materjali levitada. Komiteesse kuuluvad noored eesti poliitikud Andres Küng, Peeter Luksep, Anneli Koppel, Ülo Ignats ja Andres Käärik. Komitee on nüüd hakanud materjali valmistama olümpiaadi eel levitamiseks. Ainult osa materjalist on siiani valmis, aga allpool toome ära materjali nimekirjas ka esemeid, mis veel pole valminud, vaid saadetakse kätte alles siis, kui on valminud.

Kuna eestlased on toetanud komiteed nii hästi, on nüüd võimalik levitada mitmesugust materjali tasuta. Aga põhimõtteks on, et materjali igale tellijale anda igast sordist ülimalt 10 eksemplari. Sel moel on võimalik materjalile anda laiem levik. Erand on Eesti Päevalehe lisa, mida ka komitee kaudu saab tellida ja mis on tegelikult kõige ulatuslikum selgitusmaterjal. Siiani on kavandatud järgmine materjal:

— Tikutoosid tekstiga „Sovjet ut ur Estland".

— Afishsh Eesti lipuga ja tekstiga „Sovjet ut ur Estland" (varem on seda leidunud müügil paksul paberil, nüüd saadame välja õhukesel paberil).

— Afishh olümpiaregati kohta Tallinna siluetiga.

— Lendleht poliitvangidest.

— Kleepmärgid mitmesuguste tekstidega.

— Postkaardid mitmesuguste tekstidega.

Siiani on komitee postzhiiro arvele laekunud ligemale 5000 krooni. Selle summaga kaetakse suurem oma materjali kuludest. Kui rohkem raha laekub, on võimalik materjali valmistada suuremas tiraazhis.

VALVEARST NÄDALALÕPUL

12. ja 13. juulil dr. T. Kuutan, tel. 751-6141.

19. ja 20. juulil dr. H. Tari, tel. 922-3824.

„Meenutagem unustatud balti rahvaid!"

STOKHOLM (EPL) — Nõukogude kõrgemad sõjaväelased on külastanud Strängnäsis asuvat rootsi sõjaväeüksust. See on põhjustanud temperamentse artikli „Eskilistuna-Kurirenis" Leif Sandbergi sulest, kus muuseas öeldakse:

„ „Mugav mees marsib kasarmuväravast sisse, orkester mängib, hästiorganiseeritud vaatemäng.

Kes on see kindral? Ta on balti sõjaväeringkonna ülem. Ta kaaslased on pärit samast rajoonist.

Ükski ajaleht ei räägi nende meeste tõelisest ametist. Suurem osa teab ju N. Liidu brutaalsest rünnakust väikesele rahuarmastavale Afganistanile.

Ja siin on meil juhtivad sõjaväelased suure idanaabri balti osast. Sellest osast, mis on okupeeritud alates Teisest maailmasõjast. Samas vaimus kui Afganistan, ainult palju kauem. Ja peagu unustatud.

Aeg parandab haavu. Sel puhul on haavad sügavad. Venestumine jätkub. Aga kui rahvast vägistatakse, kasvab vastupanu."

Vastupanust toob artikli autor näiteid, mainides põrandaaluste gruppide memorandumeid UNO-le.

„Taolist toimub nõukogude sõjaliste käsilaste „rahuliku" külastuse fassaadi taga. Tõtt ei saa varjata. Sellest tuleb õpetust võtta:

Tänapäeval tuleb kõikidel rinnetel võidelda fashistliku N. Liidu vastu, mis ei oma kõige vähemaidki demokraatlikke õigusi ega vabadusi oma kodanikele. Meenutagem Tshehhoslovakkiat, Kampucheat, Afganistani! Meenutagem unustatud balti rahvaid?"

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

sõjakäigu ajal. See maa kuulub praegu araablastele ning Iisraeli valitsus on asunud seda võõrandama, mis omakorda suurendab pinevust araablaste ja juutide vahel. Mõned kuud tagasi võttis Iisraeli valitsus araablastelt üle 700 aakrit neile kuuluvat maad ja alustas uute hoonete rajamisega, piirates sellega igast küljest sisse araablaste linnaosad. Hoonete valmimisel suureneb Jeruusalemma elanike arv 250.000 isiku võrra, tõustes 650.000 elanikule.

Euroopa riigid jälgivad erilise pinevusega Iisraeli valitsuse uusi laiendamiskavasid araablaste arvel ja senine toetus ja sümpaatia Iisraelile on pikkamööda kadumas ja haihtumas. Begini ohtlik poliitika hakkab ilmselt häirima ka Ameerika Ühendriikide juute, kes seni on toetanud nii majanduslikult kui ka poliitiliselt energiliselt Iisraeli. 56 silmapaistvat Ühendriikide juuti esitasid hiljuti läkituse, milles nad kritiseerisid „ekstremiste" Begini valitsuses ning soovitasid Jordani läänekaldal saavutada araablastega mingisugust kompromissi.

Kuid Begin ilmselt ei hooli nendest hoiatustest ning muutub oma vallutuspoliitika viljelemisel üha kangekaelsemaks ja järelandmatumaks. Kõige selle halva mängu juures on Ühendriikide valitsus ja president Carter püüdnud teha kui mitte just head, siis vähemalt ükskõikset nägu, kuna juutide majanduslik ja poliitiline toetus on Ühendriikides enne presidendivalimisi tähtis igale kandidaadile. Ning selle valimistemängu tulemusena kaotavad Ühendriigid pidevalt oma mõjuvõimu rahvusvahelisel areenil ning Carteri poolt aastapäevad tagasi alustatud Camp Davidi poliitika Kesk-Idas rahu saavutamiseks on muutunud paroodiaks ning rahvusvaheliseks naljanumbriks, mis on ainult vesi venelaste veskile.

AMI

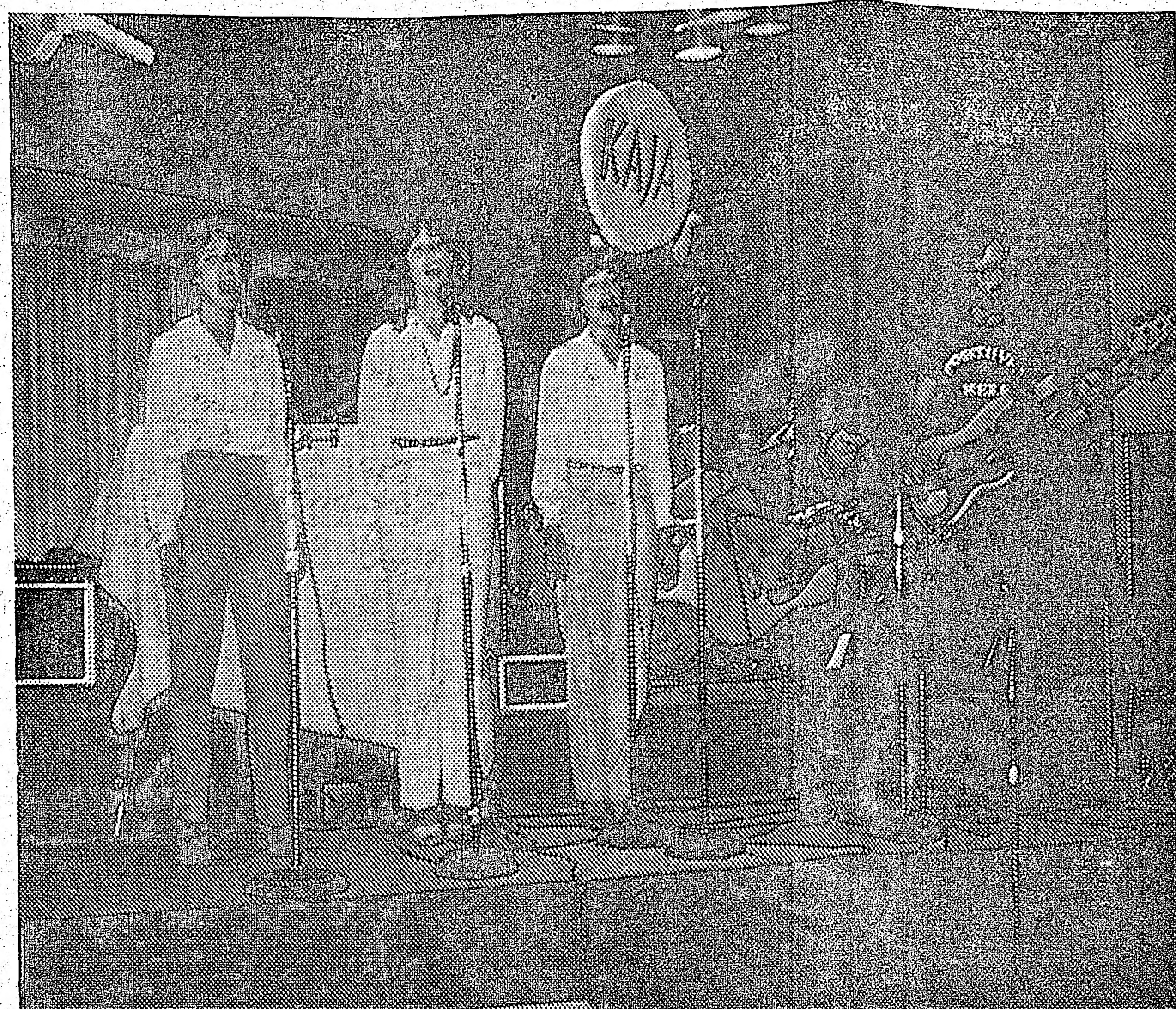

Tänavusel Tallinn Festival 80-l oli üheks esinejate grupiks Lindau õed, keda kitarridel saatsid kaks „positiivset meest". Pildil vasakult Rosemarie, Ellen ja Reet, saatjad Erik Teose ja Lembit Tork.
Foto: Vaba Eestlane

Unustatud euroopa rahvad Läänemere ääres

Kanada saksakeelne ajaleht balti rahvaste kannatustest ja traagilisest olukorrast

Kanadas ilmuv suurim saksakeelne ajaleht „Courier" avaldas oma 3. juulil ilmunud numbris pikema artikli Balti riikide annekteerimisest N. Liidu poolt ja balti rahvaste kannatustest kommunistliku rezhiimi all. Poole leheküljeline artikkel kannab pealkirja „Balti rahvaste tragöödia".

Artikli autor mainib, et 90-aastane Vjatsheslav Molotov, kes oli Balti riikide annekteerimise peaorganisaator, elab veel praegugi, kuigi ta kõrvaldati juba aastaid tagasi Hrushthsovi poolt võimult.

Balti riikide annekteerimise operatsioonide kohta antakse artiklis üksikasjaline ülevaade, alustades Ribbentropi ja Molotovi vahel sõlmitud salajase paktiga ja Balti riikide praeguse traagilise olukorraga.

Ajalehes käsitatakse ka saksa okupatsiooni Balti riikides Teise maailmasõja ajal. Sakslased võeti vastu vabastajatena kuid Hitleri rezhiim ei andnud Balti riikidele autonoomiat nagu seda Eestis, Lätis ja Leedus loodeti. Autor kirjeldab ka õitsva elu perioodi Eestis, Lätis ja Leedus iseseisvuse perioodil, jagades erilist kiitust Eestile ja Lätile,

kes leidsid oma põllumajandussaadustele Lääne-Europas tulusad ja kindlad turud.

Edasi mainitakse, et noortel vabariikidel oli tegemist sisepoliitilise olukorra stabiliseerimisega ning sellest tingituna rakendati Leedus 1926, Eestis 1934 ja Lätis 1939. aastal autoritaarsed rezhiimid.

Artiklis kirjeldatakse ka balti rahvaste sihikindlat hävitamist ning massdeportatsioone Siberisse, samuti puudutatakse põgenike probleemi ja mainitakse, et Teise maailmasõja lõpufaasis põgenes palju baltlasi Saksamale ja Rootsi, kust paljud edasi rändasid ülemeremaadesse.

Venelaste sissetoomisega ähvardab balti rahvaid kadumine, kuna Riias on näiteks lätlased juba vähemuses ning Tallinna elanikest on ainult 57 protsendi eestlased.

Olukord on eriti ohtlik seetõttu, et Eestis ja Lätis on kõige madalam rahva iive kogu N. Liidus.

Muude küsimuste hulgas puudutatakse ülevaates ka Balti riikides eksisteerivat põrandaalust vabadusliikumist. Mainitakse, et leedulased on kõige sõjakamad, kuna lätlased on paindlikumad. Eesti kohta üteldakse, et seal tegutseb kaks suuremat põrandaalust vastupanuliikumist.

Läänes on Balti riikide küsimus peaaegu täielikult unustatud, kinnitab artikli autor ning lisab, et selles küsimuses kannatatakse siin „mälukaotuse" all.

Lääneriikide valitsuse ringkondades ja Liitunud Rahvaste Organisatsioonis vaigitakse Balti riikidest.

Samal ajal kui kaugetele Aafrika rahvastele iseseisvust ja enesemääramise õigust nõutakse, ei tunta huvi kolme Läänemere ääres elava Euroopa rahva saatuse vastu.

Rekordiline abi eesti noortele

Eesti Abistamiskomitee New Yorgis jagas 47.000 dollari ulatuses toetusi

NEW YORK (VES) — New Yorgi Eesti Majas toimus Eesti Abistamiskomiteelt toetust saavate eesti organisatsioonide ja asutiste esindajate kokkutulek möödunud aasta toetustshekkide vastuvõtmiseks. Kuna annetused EAK-le olid erakordselt suuremad ja juhatus sai teha kokkuhoidu kuludes, ka tööjõudude arvel vabatahtliku töö suurendamisega, võidi toetusteks ettenähtud 42.500 dollari asemel välja anda 45.640 dollarit. Mõne hädalise toetusevajaduse rahuldamiseks anti veel ligikaudu kaks tuhat dollarit välja uue eelarveaasta arvel, nii et seekordne EAK toetus kujunes suuruselt rekordiliseks, sadu dollareid üle 47 tuhande.

Omal ajal sõjahädaliste abistamiseks asutatud organisatsiooni hooldusalusteks olid varemini Saksamaale ja mujale jäänud vanad, haiged ja lapsed.

Abivajajate arvu vähenemise tõttu ülemeremaades on EAK pööranud suuremal määral oma tegevuse eestluse elujõu kindlustamisele võõrsil, eriti eesti noorte kasvatamisel eestlusele.

Selleks muudeti vastavalt ka organisatsiooni inkorporeeritud põhikirja.

Üle-meremaadesse minevatest toetussummadest on suuremad eesti vigastatud sõjameestele Saksamaal saadetud sel korral 5000 dollarit ja sama summa eestlaste keskkomiteele Münsteris, millest aga rohkem läheb eesti lastele suvelaagrite korraldamiseks ja skautidele toetamiseks kui vanadele ja haigetele, kelle arv on väike. Eriaktsiooniks tagakiusatavate eestlaste toetamiseks raudeesriide taga anti 5300 dollarit.

Suur enamus suurest toetussummast kasutati USA-s eesti elu tugevdamiseks, esmajoones noorte alal.

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
INSURANCE"
1482 Bathurst St., 4 kord
Bathurst—St. Clair
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

VEETKE PUHKUS FLORIDAS
AQUA-MAR MOTELLIS
SOODSAD SUVEHINNAD
Motell asub kuulsa „INTRACOASTAL WATERWAY" ääres, ligidal äridele, ööklubidele. 1 plokk ookeanist.
Aadress: Aqua-Mar Motel, 555 N. Riverside Drive, Pompano Beach, Florida 33062, telefon (305) 943-8800
Omanikud OSS ja MAIRE RIISMA — Torontost

GM
REIN KOPPEL
CHEVROLET · OLDSMOBILE
ROBERTSON MOTORS LTD.
1555 DANFORTH AVENUE
TORONTO, ONT. M4J 1N7
TELEFON 466-1135

Seedriorul 45 kasvandikku

Suvekodu hooaeg avati pidulikult

Möödunud pühapäeval avati vastava aktusega Seedrioru laste suvekodu suvine tegevushooaeg. Suvekodusse oli saabunud esimeseks nädalaks 45 last, kes olid jagatud vanuse järgi kolme gruppi — 4—6 aastased väikelapsed, 9—12 aastased ja 13—15 aastased. Suvekodu juhatajaks esimese kahe nädala kestel on Reet Soosaar Ühendriikidest.

Avatseremoonia toimus möödunud pühapäeval algusega kell 4 p.l. Lipp heisati ühislaulu „Kaunistagem Eesti kojad" saatel ja Ilmar Jõgi pidas lühikese palvuse, millele järgnes ühislaul „Kalla kallis isa käsi".

Lühikeste sõnavõttudega esinesid Seedrioru juhatuse poolt Hillar Amolins ja suvekodu juhataja Reet Soosaar,

kes eriti rõhutas meie lipu ja selle värvide sümboolset tähtsust eestlusele.

Järgnes lühike tseremoonia mälestussamba juures, kus kasvataja Epi Ainso luges Marie Underi luuletuse „Me ootame". Noorte rivi oli leinaseisakus kui kasvandikud asetasid mälestussamba jalale metsalilli. Pärast tseremooniat siirduti esimesele ühiseinele.

Seedrioru suvekodu seekordse hooaja avamisel on märkimisväärne, et kõik suvekodu tegelased on noored — alla 35 aasta inimesed.

Kasvatajaid on 10 ja suvekodu juhatajaks on esimesed kaks nädalat Reet Soosaar, keda asendab hiljem Andres Raudsepp Torontost.

Suvekodu juhataja mainib, et noortele ulatavad aga alati oma abistava ja toetava käe vanemasse generatsiooni kuuluvad eestlased.

H. KIRIK
Insurance Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

Uusi talente Hamiltonis

„Nipernaadi teelahkmel" ettekandel Seedriorul väärib veel erilist mainimist ja esile tõstmist Hamiltoni Segakoori liige Raoul Edari. Ühe tegelase haigestumise tõttu viimasel hetkel, õppis ta ühe nädalaga ära oma osa ja kehastas hästi ja meisterlikult näidendis Hansuoja peremeest — Jaan Lookest.

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
Aastas	$35.—	$38.—
Poolaastas	$19.50	$21.—
Veerandaastas	$10.50	$11.—

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$56.—	$61.—
Poolaastas	$30.50	$32.50
Veerandaastas	$16.—	$17.—

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $72.—, poolaastas $36.—, veerandaastas $19.—

Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 45 centi.

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont. M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „ .... " .... 19.... . Tellimise katteks lisan $ .... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi ....

Aadress ....

ARMAST SÕPRA

ERIKA SIVI't

neiuna Haugas
surnud 3. juulil 1980 Inglismaal

mälestavad

REETA, JUHAN ja ANDRES KÖHLER

ENDIST NAABRIT KODUMAALT

KARL MANDRE't

mälestab

LEMBIT HEINLAID Sudbury'st

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON
FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS

362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8

Tel. 466-1951 või 466-1502

Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahktööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

KIRIKUD

TORONTO EESTI EVANGEELNE KOGUDUS
Stone Church, 45 Davenport Rd.
Jutlustaja Allan Laur,
141 Clark Ave., Unit 50 Thornhill,
Ont. L3T 4P4. Tel. 889-8173.

Pühap., 13. juulil kell 2 p.l. JUMALATEENISTUS. Kõneleb ja esineb muusikaga misjonär J. Fredrikson Tshiilist.

EESTI SIHTKAPITAL KANADAS
Annetused ja testamendipärandused on tulumaksuvabad. Annetaja soovid täidetakse.
958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

Märtsi lõpul pidas oma aastapeakoosolekut Balti Humanistlik Ühing, millest võttis arvukalt osa eestlasi ja lätlasi, kuna leedulasi esindas ainult üks liige. Koosolek kinnitas heaks möödunud aasta tegevus- ja kassaaruanded kui ka käesoleva aasta tegevuskava. Balti Humanistliku Ühingu ülesandeks on korjandusest saadud rahaga anda pagulastele humaanset abi ja toetada kultuurilist tegevust. Uude juhatusse valiti eestlastest Evald Uustalu, Zoja Raskasov ja Arvo Mägi. Uueks ühingu esimeheks valiti presideerimise korras leedulane Juozas Lingis. Ühingu sekretäriks on Katrin Sepp-Härm. Järgneval koosviibimisel esines „Kassari" vokaalansambel koosseisus Tiiu Jerkeman, Katrin Meerits, Urvi Aamisepp ja Milvi Metsik.

Värskemad uudised loete „VABA EESTLASEST"

ILMUS

ARVO MÄGI

EESTI RAHVA AJARAAMAT

Eesti Päevalehe kirjastus Stokholmis 1979. 256 lk.

Kaas, 20 illustratsiooni ja lay-out Otto Pajult, 17 kaarti Eesti ajaloo eriaegadest autori visandite järgi joonistanud Vello Kallas.

Raamat sisaldab kroonika kujul (aasta-aastalt) eesti rahva ajalugu selle algusest tänapäevani koos tähtsamate sündmustega maailma ajaloost, eriti seikadest, mis on mõjustanud eesti ajalugu. Teos kirjeldab eesti rahva ajaloo põhijooni, sündmuste esitamise kõrval kommenteerib autor olukordi, teeb järeldusi ja oletusi. Eriti sobiv noortele kinketeoseks.

Hind $26.— pluss $1.00 saatekulu

MÜÜGIL VABA EESTLASE TALITUSES

Hiljuti toimus Mt. Pleasanti kalmistul kahe eesti luteriusu koguduse, Peetri ja Vana Andrese koguduste ühine surnuaiapüha, millest osavõtt oli eriti rahvarohke. Pildil vaade ühele osale kirikulistest, ees Peetri koguduse vaimulik ansambel. Foto: Vaba Eestlane

Küüditamine - vana vene traditsioon

Brutaalne küüditamisaktsioon, mis tabas Baltikumi enne N. Liidu-Saksamaa sõja algust 13—14. juunil 1941, ei ole N. Liidu — või õigemini kogu Venemaa — ajaloos mingi haruldane või üllatuslik nähtus. Selle juures võiks hoopis rääkida pooletuhande-aastasest traditsioonist.

Tänapäeva ajaloolased läänes (N. Liidu „ajalugu" on eelmisest hoopis erinev) on üksmeelel selles, et kaks ja pool sajandit Venemaad valitsenud nn. tatari ike (mongolite ülemvalitsus) on jätnud kogu riigi struktuuri ja rahva vaimsusse väga sügavad jäljed — eraldanud vene rahva euroopalikust hingelaadist, mille põhipürgimus oli humaansus ja individuaalsus (kuigi neid põhimõtteid ei jõutud läbi viia).

See juhtis ka riigi struktuuri eemale läänes valitsevast feodalismist ja sellele järgnenud arengust õigusriigi suunas.

Vene riik ja rahvas oli valitseja („isevalitseja") omandus ja viimane võis sellega teha mida soovis. Puudus ühiskondlik leping valitseja ja valitsevate (läänlisanda ja vasalli) vahel. Nii olid vene vürstid, olles tatarlaste käsilased ja vahemehed rahva maksustamises, harjunud mõtlema ja toimima.

Sellega seoses kaotasid inimesed ka õiguse oma kodule (milline õigus piiratud kujul kehtis läänes ka talupoegade pärisorjuse ajal). Valitsev vürst võis rahvast igal ajal oma soovi kohaselt ümber paigutada, nii nagu olid seda teinud tatari vürstid.

Mõningaid näiteid: 1478 ründas suurvürst Ivan III Novgorodi, mis rikka ja läänemaisema struktuuriga kaubalinnana oli vürstile pinnaks silmas,

vallutas selle ja vedas hulga selle kaupmehi ja kodanikke linnast minema, et linnakodanike vastupanu põhjalikult murda.

Ivan III järeltulija Ivan IV Julm (1533—84) sooritas korduvalt rahva küüditamisi. Tema kõige kurikuulsam ettevõte oli 1565 Põhja- ja Kirde-Venemaal loodud „eraldatud" ala (opritshnina). Selle puhul küüditati nendelt aladelt elanikkond minema ja asendati end juba tsaariks kutsutavale Ivan Julmale tingimusteta truude ametnikega, keda kasutati ülejäänud elanikkonna terroriseerimiseks. Eriti julm oli opritshnike röövkäik ja rünnak Novgorodile 1570. Tüüpiline on, et Ivan hakkas pikapeale ise opritshnikke kartma ja likvideeris 1572 tolle instituudi — hilisema tsaaride poliitilise politsei ja Lenini tsheka eelkäija.

Peeter Suur katsetas poolteist sajandit hiljem Venemaa „euroopastamisega" — mis piirdus ainult läänelise tehnika omaksvõtmisega ja väliste vormidega.

Peetri kätt sai tunda Tartu elanikkond, millest suur osa küüditati ilma näilise põhjuseta 1708, see sündmus andis Käsu Hansule ainet tema „Nutulauluks".

Pärast Peeter I valitsust humaniseerus tsaarivõim teatud määral, jõudmata siiski järele Kesk- ja Lääne-Euroopale. Ka range korraga Preisimaa oli ikkagi õigusriik — Venemaad aga valitses ametnike korruptsioon ja omavoli.

Sajandeid tagasi viis Venemaa sisemise struktuuri täiusele Lenini rezhiim revolutsioonijärgsetel aastatel. Tsaaride poliitiline politsei sai tunduvalt efektiivsema järglase tsheka näol.

Uus küüditamiste laine tabas Venemaad pärast seda, kui Stalin oli oma võimupositsiooni kindlustanud ja hakkas teostama sundusliku kolhoseerimist.

Kõik eelnevad küüditamised olid selle mitukümmend miljonit haarava brutaalse operatsiooni kõrval väikesed harjutused.

Küüditamiste laine haaras N. Liitu Teise maailmasõja ajal. See tabas Baltikumi ja pisut hiljem mitmesuguseid vähemusrahvaid (näit. Krimmi tatarlasi), keda Stalin (õigusega) pidas oma rezhiimivaenulikeks. Krimmi tatarlased võitlevad veel praegugi õiguse eest, pääseda tagasi oma kodupaikadesse. Küüditamislaine järelmäng (esialgselt) toimus Baltikumi talupidajate küüditamise näol kevadel 1949.

Keegi pole kindel, et N. Liidus ei hakata teostama uusi küüditamisi, kui Kreml seda vajalikuks peab.

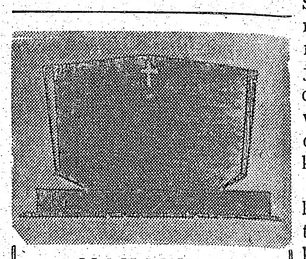

HAUAKIVID
Eesti ettevõte
YONGE MEMORIALS LTD.
2044 Yonge St., Toronto, Ont. M4S 1Z9
(Davisville & Eglintoni vahel)
487-2147, õhtuti 447-1206
Nigul Virro

Võidupüha Lõuna-Floridas

Võidupüha ja jaaniõhtu pühitsemine toimus Lõuna-Florida Eestlaste Koondise korraldusel 22. juunil Fort Lauderdales, Vantage View klubi ruumides.

Võidupüha aktuse avas teadustaja Alfred Rannik. Koondise esimees Harald Hinno tuletas meelde Eestis alatud võidutulede laialikandmise traditsiooni ja süütas võidutule saali keskel, millest siis iga lauldkonna esindaja süütas küünla ja kandis siis oma lauda. Pimendatud saalis vilkuvad küünlatuled nagu iseenesest vaigistasid jutuajamise ja kutsusid esile võlutunde kadunud aegadest. Sellesse vaikusesse hakkas kostma naiskoori laul „Mu Eestimaa". Laulukoori juht Erich Allik oli valinud meeleolulise momendi tabavalt. Edasi laulis koor „Arka üles isamaa". Sellele järgnes aktusekõne soomusronglaselt Theodor Koppelilt, kes mainis, et aumärgid Vabadussõjast osavõtu eest on tühised võrreldes saavutatud iseseisvusega ja vabadusega. Kanname seda vabadus-sädet om südames nii kaua kui elame.

Järgnes lauljatar Anadie Allik lauluga „Sirelite laul". Edasi esitas H. Hinno hoogsa aktuse lõpukõne ja lauldi Eesti hümni.

Võidupüha pühalikule aktusele järgnes jaaniõhtu pühitsemine. H. Hinno kõneles jaaniõhtu pühitsemise ajaloost ja kommetest, Helmi Kõiv deklameeris kaks humoorikast luuletust, laulukoor laulis „Karjapoiss" ja „Midrilinnu mäng". Edasi A. Rannik jutustas lõbusa loo sõnajala õie otsimisest, Benita Jandl (Vancouverist, Kanadast) kandis ette senikuulmata kahekõne Eesti sini-must-valge lipu värvide tähendusest. See ettekanne kutsus esile kauakestva aplausi.

Järgnes eestipärane õhtusöök naisringi korraldusel Meta Lembitu juhatusel. Suure töö oli teinud Ljuba Hölpus. Pärast õhtusööki lauldi, mängiti ringmänge ja löödi tantsu. Ehtne jaaniõhtu. Siis aga mindi „sõnajala õit" otsima, muidugi unenäos.

See oli järjekordne jaanipäev selles ilusas ookeani lähedases klubi ruumis. Suurim tänu Jenny Hendriksonile ruumi võimaldamise eest.

FINN-AUTO

Teen kõiki mehaanilisi parandusi (mitte keretöid)

3323 Danforth Ave. Tel. 691-9553

RISTO SAARENVIRTA

MÜÜA JÄRVERANNA SUVILA

50 miili Torontost. Ilus mändidega krunt 100x200 jalga, liivapõhjaga rand. 5 magamistuba, klaasveranda vaatega järvele, õliküte. Eraldi külaliste majake. 3-ruumiline saun järve ääres. — Helistada

M. T. MANKIN REAL ESTATE
487-4477

August Maalstein

IN MEMORIAM

Eesti iseseisvuse aegne silmapaistev sportlane August Maalstein lahkus küll vara siit maisest maailmast, kuid oma 66. eluaasta jooksul saavutas ta tagajärgi spordis, mis jäävad igavesti Eesti spordiajalukku.

August Maalstein sündis 31. jaanuaril 1914. aastal Paides, Järvamaal, puusepa pojana ja oli tulihingeline sportlane juba noorukina. Ta saavutas juba 14-aastaselt Paides korraldatud spordivõistlustel esimese koha kuulitõukes ja kõrgushüppes ning kui parim noorsportlane sai A. Kolmpere eriauhinna.

Mõne aasta möödudes arenes noorukist hea sportlane ja ta pääses kaitsma Paide spordiseltsi „Järvapojad" värve, milliseid ta truult kaitses kuni kodumaalt lahkuniseni. August Maalstein oli mitmekülgne sportlane, harrastades jalgpalli, maadlust, suusatamist ja kergejõustikku.

Ma usun, et spordihuvilised kindlasti veel mäletavad Eesti-Soome kergejõustiku maavõistlust 1939. aastal Kuovolas, Soomes, kus August Maalstein üllatas nii spordihuvilisi kui ka spordijuhte, saades kuulitõukes 2. koha tagajärjega 15,45 meetrit. See tagajärg kuulus tol ajal rahvusvahelisse klassi ning oli tema senisest parimast tagajärjest umbes meetri võrra parem.

Samal aasta saavutas ta Eesti meistri tiitli kuulitõukes tagajärjega 14,89 m. 1938. a. tuli Tallinnas üleriiklikel Kaitseliidu meistrivõistlusel maadluses B. klassis esikohale.

August Maalstein oli 1935. a. kuni 1943. a. Järvamaa maadlusmeister, samuti ta oli ka Järvamaa meister kuulitõukes, vasareheites, kõrgushüppes ning viievõistluses. Eesti värve kaitses ta neljal maavõistlusel ja Balti mängudel Kaunases.

Teine maailmasõda lõpetas selle hea sportlase lubava spordikarjääri Eesti pinnal. Pagulasena elades Saksamal saavutas ta 1946., 1947. ja 1948. aastal Bayeri ning Lõuna-Saksamaa meistritiitli kuulitõukes ning smuti oli August Maalstein Eesti esindaja Balti Mängudel, kus ta sai 2-se koha kuulitõukes.

1947. a. sai lahkunu Baieri meistritiitli maadluses ning võitis sarnaseid kuulsusi, nagu K. Hornfischer, kes tuli raskejõustikus maadluses Berliini olümpiamängudel pronksmedalile.

1948. a. siirdus ta Tshiilisse, kus ta innukalt jätkas treeningut ning oli 1949. a. kuni 1952. a. Tshiili meister kuulitõukes, saavutades ka teise koha kuulitõukes Lõuna-Ameerika meistrivõistlustel.

1952. a. saabus ta koos abikaasaga Tshiilist Kanadasse, Hamiltoni, kus ta avas oma pagariäri ning kuulimeistrist sai pagarmeister.

Kallis August Maalstein! Ehkki lahkusid vara meie keskelt, mälestus Sinust ja Sinu saavutused spordis püsivad niikaua kui eestlasi leidub mailmas. Soovin Sulle kõigi eesti sportlaste ja spordihuviliste ning lähemate sõprade nimel rahulikku puhkust siin võõramaa mullas.

ARNOLD TILL

Eskilstunas peeti sealse Eesti Seltsi peakoosolek ,kus rõhutati, et organisatsiooni tegevus on toimunud ESTO-80 tähe all. Kõige elavamalt on tegutsenud seltsi juhatus, bridzhiring ja laulukoor. Oma Eesti Kodu ruume on kasutatud koosviibimisteks, koosolekuteks, skautide koondusteks, eesti rahvariiete valmistamiseks, õppetegevuseks, näputöö tegemiseks, laulu- ja tantsuharjutusteks. Esimees Lembit Pella valiti tagasi, juhatusse Lydia Tamme, Lauri Nurmissaar, Anton Krapp, Mart Kiiver, Oskar Uusleer ja Ants Pahv.

Paljud eestlased majaomanikud ei tea,

et teen igasuguseid raud- ja puuaedu

kruntide ümber.

B. RISTMÄGI, tel. 759-6424

Maalstein

MEMORIAM

isvuse aegne silma-
lane August Maal-
küll vara siit maisest
uid oma 66. eluaasta
vutas ta tagajärgi
jäävad igavesti Eesti
t.

istein sündis 31. jaa-
astal Paides, Järva-
a pojana ja oli tuli-
rtlane juba nooruki-
tas juba 14-aastaselt
datud spordivõistlus-
koha kuulitõukes ja
ning kui parim noor-
A. Kolmpere eriau-

möödudes arenes
sportlane ja ta pää-
Paide spordiseltsi
värve, milliseid ta
kuni kodumaalt lah-
ugust Maalstein oli
sportlane, harrasta-
maadlust, suusata-
jõustikku.
spordihuvilised kind-
iletavad Eesti-Soome
maavõistlust 1939.
as, Soomes, kus Au-
üllatas nii spordihu-
spordijuhte, saades
koha tagajärjega
it. See tagajärg
ajal rahvusvahelisse
tema senisest pare-
est umbes meetri

saavutas ta Eesti
uulitõukes tagajärje-
938. a. tuli Tallinnas
Kaitseliidu meistri-
dluses B. klassis esi-

stein oli 1935. a. kuni
naa maadlusmeister,
a Järvamaa meister
asareheites, kõrgus-
viievõistluses. Eesti
a neljal maavõistlu-
ängudel Kaunases.
masõda lõpetas selle
lubava spordikarjää-
. Pagulasena elades
utas ta 1946., 1947. ja
Bayeri ring Lõuna-
istritiitli kuulitõukes
li. August Maalstein
Balti Mängudel, kus
a kuulitõukes.
ahkunu Baieri meist-
ses ning võitis sar-
si, nagu K. Horn-
tuli raskejõustikus
rliini olümpiamängu-
lalile.
dus ta Tshiilisse, kus
tkas treeningut ning
uni 1952. a. Tshiili
õukes, saavutades ka
kuulitõukes Lõuna-
istrivõistlustel.
us ta koos abikaasa-
anadasse, Hamiltoni,
oma pagariäri ning
sai pagarmeister.
st Maalstein! Ehkki
meie keskelt, mäles-
ja Sinu saavutused
d niikaua kui eestla-
mas. Soovin Sulle
rtlaste ja spordihuvi-
mate sõprade nimel
kust siin võõramaa

ARNOLD TILL

peeti sealse Eesti
olek ,kus rõhutati, et
i tegevus on toimu-
ihe all. Kõige elava-
senud seltsi juhatus,
laulukoor. Oma Ees-
e on kasutatud koos-
koosolekuteks, skauti-
s, eesti rahvariiete
s, õppetegevuseks,
emiseks, laulu- ja
teks. Esimees Lem-
ti tagasi, juhatusse
, Lauri Nurmissaar,
Mart Kiiver, Oskar
ts Pahv.

ased majaomanikud
ei tea,
igasuguseid
ja puuaedu
tide ümber.
ÄGI, tel. 759-6424

Radio Liberty tuuakse Münchenist USA-sse

Valitsusasutistel Washingtonis, eesotsas välisministeeriumiga on plaan tuua kahe raadiosaate, Radio Liberty ja Radio Free Europe toimetused Münchenist üle USA-sse. Ametlikuks põhjuseks tuuakse soovi saavutada kokkuhoidu kuludes, sest tööjõukasud ning muud kulud olevat Saksamaal poole suuremad kui oleksid USA-s.

Eesti, läti ja leedu keskorganisatsioonid on selle kommunismivastase raadiokeskuse Münchenist äratoomise vastu. On põhjust arvata, et peale majandusliku kokkuhoiu võivad olla veel ka teised tagamõtted, nimelt soov „kokku tõmmata" N. Liidule ja kogu kommunistlikule leerile väga tülikaid raadiosaateid. Kuna Free Europe raadio ei saada eesti, läti ja leedu keeles, ei ole balti rahvusgrupid sellest raadiost nii väga huvitatud, kuid mõlemad raadiod kuuluvad kokku ja mõlemad tuuakse koos üle või jäetakse Euroopasse.

Eesti, läti ja leedu rahvusest kodanikel soovitatakse saata Valgesse Majja protestitelegramm.

Karl Raudsepp jr. (vasakul) koos Toronto koorijuhi ja pianist Charles Kipperiga.

Mees, kelle huvialaks on orelid

Karl J. Raudsepp uurib Canada Councili toetuse abil Montrealis leiduvaid oreleid ja kavatseb kirjutada nende kohta erialalise raamatu

Montreali ajalehes „The Westmount Examiner" ilmus 12. juunil pikem artikkel koos pildiga Karl J. Raudsepast, kes on Montrealis Jaani koguduse organist ja koorijuht. Artiklis kinnitatakse, et Karl J. Raudsepa eriliseks huvialaks on orelid ning ta on saanud käesolevaks suveks Canada Councili toetuse Montreali saarel asuvate orelite uurimiseks ja katalogiseerimiseks.

29-aastane Karl J. Raudsepp on tutvunud juba ligemale 200 oreliga pärast seda kui ta alustas oma projektiga. Suure muusikasõbrana ja oreli entusiastina kavatseb ta kirjutada oma uurimuste kohta raamatu, milleks ta on alustanud materjalide kogumisega ja talletamisega.

Ta kalkuleerib, et tal on võimalik oma teose leheküljegedel lähemalt vaadelda 500 orelit.

Karl J. Raudsepp kinnitab, et Montreali piirkonnas pole varem keegi oreleid uurinud, vaatamata sellele, et St. Hyancinthes asub maailma suuruselt teine orelite tööstus Casavant Freres, mis asutati juba 1897. aastal. Muusikamees mainib ajalehele, et tal on kahju jälgida kuidas vanade instituutide hooned lammutataksé ning koos nendega kaovad jäljetult ka nendes asunud orelid. Materjalide saamiseks on Karl J. Raudsepp kontakti võtnud raamatukogudega ja organistidega, katsudes leida fotosid, jooniseid ja orelikontsertide programme.

Kõikjal on tema algatusesse suhtutud vastutulelikult ja suure sümpaatiaga, mis ta tööd kergendab.

Karl J. Raudsepp on piiskop Karl Raudsepa poeg. Ta õppis McGilli ülikoolis klaverit ja trombooni, kuid hakkas peatselt huvi tundma oreli vastu. Suur huvi muusika vastu on teatud määral pärit kodust, kuna ta isa, piiskop Karl Raudsepp, kes praegu elab abikaasaga St. Catarinesi lähedal Ontarios, oli varem Montrealis eestlastele kuuluva Jaani luteri koguduse õpetaja.

Noor muusikamees kinnitab, et Montreali linn on rikas orelitest — tänu paljudele kirikutele ja silmapaistvatele orelimeistritele. Sealjuures on Montrealis igast kümnest orelist üheksa siiski ehitatud Casavant Freresi firma poolt.

Karl J. Raudsepp iseloomustab oreli ehitamist kui matemaatiliselt ja teaduslikult viimistletud kõrgekvaliteedilist tööd, mistõttu orelid on väga kallid muusikainstrumendid.

Nii näiteks ehitab orelimeister Hellmuth Wolf praegu uut orelit McGilli Redpata Hall'i, mis läheb maksma 200.000 dollarit.

Karl J. Raudsepp õppis esialgu matemaatikat ja kavatses pühendada ennast meteoroloogi karjäärile, kuid huvi muusika vastu surus alla kõik teised huvid ning 1975. aastal lõpetas ta McGilli ülikooli muusika fakulteedi. Praegu töötab ta magistrikraadi saavutamiseks, milleks ta on saanud McGilli ülikoolilt stipendiumi. Ta õpetas muusikateooriat McGillis 1976. aastast kuni 1978. aastani ning töötas hiljem Francois Caron'i oreliehitamise firma juures häälestajana. Käesoleval suvel võttis ta töökohalt puhkuse, et Canada Councili toetuse abil lõpule viia oma uurimust Montrealis leiduvate orelite kohta.

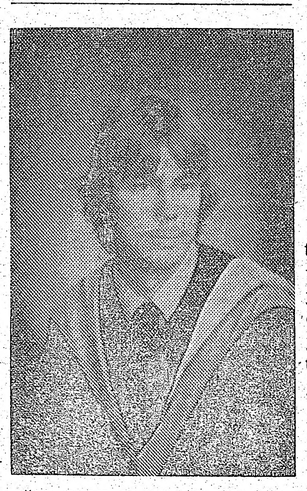

JÜRI DANIEL

Sündinud 22. nov. 1955. a. Torontos. Lõpetas möödunud kevadel Toronto York ülikooli M.B.A. (Master Business Administration) kraadiga. Kevadel 1978. aastal lõpetas Toronto ülikooli B.Sc. kraadiga (4-aastane psühholoogia kursus). Keskhariduse omandas 1973. aastal U.T.S. (University of Toronto Schools). Üliõpilasena oli mitmekordne Kanada ülikoolide ujumismeister ja rekordite saavutaja. Akadeemiliselt kuulub korp! Vironiasse.

ERIC GUSTAV PÜSS

Sündinud 1957. a. Torontos. Keskhariduse sai Birchmount Park Collegiate Institute'is. Lõpetas Toronto ülikooli mehaanika inseneerina B.A.Sc. kraadiga. Jätkab õpinguid magistrikraadi saavutamiseks. Töötab samaaegselt Byron Jackson (Borg Warner) Pump Divisioni juures insenerina. Eric Püss on tuntud haavlipüssi trap'i laskurite hulgas meisterklassi (AA) laskurina.

Cindy Õunpuu — Kanada uus ujumistäht

13-aastane tõusev eesti ujumistäht Cindy Õunpuu võistles möödunud nädalavahetusel rahvusvahelistel ujumisvõistlustel Torontos, kus ta esines silmapaistvalt edukalt Ühendriikide ujumiskuulsuse Tracy Caulkinsi vastu. Õunpuu jäi Caulkinsi järele 200 m rinnuliujumises teisele kohale ning saavutas 100 m rinnuliujumises neljanda koha, millise distantsi samuti võitis Tracy Caulkins, kes üleolevalt esines ka mitmel teisel ujumisalal. Toronto „Star" kirjeldab 13-aastast Cindy Õunpuud kui tulevast Kanada ujumistähte, kes peaks olema oma võimete tipul 1984. aastal Lo sAngelesis toimuvatel olümpiamängudel.

Soome kriitika

Estonia operett on lõbus

STOKHOLM (EPL) — Ajaleht „Helsingin Sanomat" 1. juunil toob ära arvustuse „Estonia" poolt Helsingis esitatud Donizetti „Rügemendi tütre" üle, mis on läbinisti positiivne. Tutvustanud ja iseloomustanud operetti ennast, kirjutab arvustaja Hannu-Ilari Lampila:

Rügemendi tütre lavastaja Arne Mikk näib harrastavat ehtsat 19-sajandi stiili ja ta valitseb seda hästi, oskab luua koomilise varjundiga lavakujusid ja organiseerida lõbusaid massi-stseene. Eldor Renteri lavapilt on „kitshiline" — aga see on ju selle ajastu stiil.

Uljad sõjamehed elasid oma osadesse sisse humoristlike pilkudega silmanurgas.

Lauljatena on nad hästi treenitud, heli oli kindel ja nõtke, forte kõlas metalselt.

Etenduse kandev koomiline jõud oli Teo Maiste, kes on hea laulja ja silmapaistev näitleja. Tema seersandis esines hulk iseloomujooni — kõigele lisaks ka tubli annus sõjamehelikku edevust.

Ka rügemendi tütre Maria osa nõuab näitlejavõimeid. Margarita Voites on võimeline komöödianäitleja.

Ta hele ja kergelt liikuv sopran sobib hästi osaga, kuigi see on pisut nõrk ega pääsenud alati mõjule.

Ivo Kuuse tenor on liiga raske Tonio osas, mis nõuaks kergemat, prantsuslikumat häält. Tonio ohtlikus aarias jättis ta targalt kõrged C-d laulmata. Leili Tammel parodeeris teenekalt markiisi di Maggiorivogliot — ta omab kõlava metsosoprani.

Dirigent Peter Lilje säilitas läbi kogu esituse mängleva ja vitaalse stiili."

Arreteeriti kümme aastat pärast kuritegu

MONTREAL — Montrealis arreteeriti kooliõpetaja Nigel Barry Hamer, keda süüdistatakse 1970. aastal Montrealis aset leidnud Briti kaubandusliku esindaja James Cross'i küüditamisest osa võtmises. Seni oli teada viis küüditajat, kes vabastasid Crossi pärast 60 päeva kestnud vangistust ja kelledele lubati vastutasuks ümber asuda Kuubale. Kolm Crossi küüditajat on nüüd tagasi saabunud Kanadasse, kus kaks neist kandsid kergeid karistusi ja on nüüd vabad, kuna kolmas istub veel vanglas ja kannab oma kolmeaastast karistust. Seni ei ole selgunud, kuidas Hameri osavõtt kuriteost oli jäänud kümne aasta kestel politseivõimudele kahe silma vahele.

Oma venda

ILMAR JOHANNESE p. PÕLD'u sünd. 13. nov. 1925 otsib õde Aino Eestis. Kes teab temast? Palun kirjutada: M. Niitenberg, 8 Ellis Gardens, Toronto, Ont. M6S 1A7

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS
auruga „steamcleaning"
HEL. ERIK LOKBIK 447-9834

N. Liidus 1.020.000 eestlast

Rahva väike juurdekasv halbaennustav

Äsja avaldatud N. Liidu rahvaloenduse kokkuvõtteist selgub väga tõsine pilt N. Liidus elavate eestlaste olukorrast rahva juurdekasvu küsimustes. Okupeeritud Eestis elavate eestlaste juurdekasvust on N. Vene koloniaalimpeeriumis vähem vaid lätlaste juurdekasv. Kokkuvõtted näitavad, et 1979. a. rahvaloenduse andmeid võrreldes 1970. a. andmetega, on eestlaste arv N. Venemaal kasvanud selleaegsest 1.007.000 inimesest 1979. aastaks 1.020.000 inimesele, seega ainult 1.3%, mis aastaseks juurdekasvuks annab 0.16%. Samal ajal on kogu N. Venemaa rahva keskmine juurdekasv aastas olnud 0.90%.

Samas ajavahemikus on langenud Venemaal elanud eestlaste arv. 1970. a. andmeil elas Venemaal 82.000 eestlast, mis on 8,1% eestlaste üldarvust N. Vene koloniaalimpeeriumis. 1979. aastaks oli see arv langenud 72.000 eestlasele, olles 7,1% eestlaste üldarvust N. Venemaal. Sellest nähtub, et juurdekasv rahva üldarvust, nii suur-väike kui see on, on sündinud okup. Eestis.

Avaldatud kokkuvõtted kõnelevad, et 1959. a. elas N. Venemaa piirides 989.000 eestlast. Neist elas okup. Eestis 893.000, või 90,3% eestlaste koguarvust ja Venemaal 96.000 või 9.7%.

1979. a. rahvaloenduse andmeil oli kogu N. Liidu piires eestlaste arv 1.020.000.

Sellest arvust elas Eestis 948.000 inimest või 92,9% ja Venemaal 72.000 või 7,1%.

Eestlaste arvu vähenemine Venemaal võib küsimust uurinute andmeil olla põhjustatud kahest asjaolust — nimelt eestlaste tagasisiirdumisest oma isade maale ja teiseks — assimileerumisest, kadumisest teiste rahvaste perre.

Andmestiku põhjal küsimust uurinud väidavad, et N. Liidus elanud eestlaste arvu vähenemise alternatiividest on tõenäosem assimilatsioon.

1970. a. rahvaloenduse andmed märgivad, et N. Venemaal elanud eestlastest on 38.000. või 46,3% Venemaal elanud eestlaste arvust, rahvaloendusel teatanud, et neil ei ole esimeseks keeleks eesti keel. Toodud arvust märkis 37.000 enda esimeseks keeleks vene keele. Vähem kui kolmandik (12.000) märkis teise keelana eesti keele, seda hästi vallates.

Seega ligi kolmandikul, 31,7% N. Liidus elanud eestlasist ei ole eesti keel esimeseks keeleks, isegi kõigil mitte ka teiseks keeleks.

Samal ajal oli Eestis eestlasi, kellel eesti keel ei olnud esimeseks keeleks — 0.8%. Nende eestlaste arv, kellel eesti keel Eestis on teiseks keeleks, oli väga väike.

⊙ Austraalias tähistas 24. mail 85-a. sünnipäeva Aleskandra Loorberg, n-na Kirk, pärit Pühajärvelt. Elanud hiljem Tallinnas, oli tegev sealses E. Naisseltsis alates 1916 kuni Vene okupatsioonini, kuulus Kaitseliidu Tallinna maleva Kalevi malevkonna naiskodukaitse 1. jaoskonda, olles üks Naiskodukaitse asutajaid. Ta teeneid on hinnatud Valgeristiga, Kalevi malevk. Kotkamärgiga ja Punase Risti aumärgiga.

boda
SECURITY LOCKS
Dopelt kindlad lukud kaitsevad teie maja ja varandust nii linnas kui maal.
Kõrge kvaliteediga lukud on valmistatud Soomes BJÖRK-BODA poolt.

maytel
WATER FILTERS
See tähelepanuväärix Soomes valmistatud veefilter ei kõrvalda mitte ainult kloori ja muud ebameeldivat maitset või lõhnatekitavaid elemente linnaveest, vaid teeb ka suvilas kasutatava vee ohutuks ja säravpuhtaks.

Fintermarket Ltd.
210 DON PARK RD., UNIT 16, MARKHAM, ONTARIO
CANADA L3R 2V2 — PHONE (416) 491-0490
TELEX 06-98-6515 FINMARK TOR.

M.T. MANKIN REAL ESTATE REALTOR
MARK T. MANKIN REALTOR
2670A Yonge St. (at Lytton Blvd) Toronto M4P 2J5
Kinnisvara ostu või müügi korral helistage
TOOMAS MANKIN, tel. 487-4477, kodus 447-2017

4812 YONGE STREET (Sheppardi lähedal) 221-1159
R. S. KANE
Funeral Directors
WILLOWDALE ONTARIO

Parim võimalus ümbruskonnas... Tulge CAMPBELLFORD'i
Meil on — ☆ Fiesta ★ Pinto ★ Bobcat ★ Fairmont ☆ Zephyr ☆ Granada ☆ T-Bird ★ Cougar XR7 ★ LTD ★ Marquis
Kõik uued '80 Ford veoautod kaasaarvatud Couriers
Külastage meid — kõrge kvaliteet — säästuvõimalus
Meie oleme esikohal
★ MÜÜGIS ★ RENTIMISES ☆ OSADES ☆ TEENINDUSES
KÕNELEME EESTI KEELT
Meie tagame kõik Fordi vabriku garantiid
Kal Ojamae
FORD-MERCURY SALES Ltd.
130 Grand Rd. (Hwy 30 S) Campbellford, Ont. K0L 1L0 — Tel. 705-653-2300
Avatud: esmasp. — reedeni 9—9, laup. 9—5.30
„MEIE REPUTATSIOON ON AUSUS"

SUVINE VÄLJAMÜÜK
KÕIK SUVEKINGAD ALANDATUD HINDADEGA
FINN FASHION SHOES Ltd.
773 Mt. Pleasant Rd. Toronto, Ont. M4S 2N4 — Tel. 487-4085
Avatud teisip. — reedeni 10—6, laup. 10—5, esmasp. suletud.

Üleskutse poliitvangide kaitseks

Seoses läheneva olümpiaregatiga N. Liidu poolt okupeeritud Eesti Vabariigi pealinnas Tallinnas on KGB alustanud ulatusliku puhastustööga, mille ohvreiks on langenud rida vabadusvõitlejaid ja opositsionääre.

Loodusteadlane ja võõrkeelte õpetaja Mart Niklus vahistati 29. aprillil ja keemia eriteadlane, dotsendi kohusetäitja Jüri Kukk 13. märtsil 1980 Tartus. Nad viibivad Tallinna keskvanglas, süüdistatuna „nõukogude korda halvustavate väljaõeldiste" levitamises.

Nende vangistamise tõeliseks põhjuseks on allkirja andmine apellidele ja protestidele, milles nõutakse inimõiguste ja väikerahvaste rahvuslike õiguste austamist.

M. Nikluse ja J. Kuke tagakiusamine on ainult osa KGB olümpia-eelsest tegevusest Eestis. Rahvusvärvides lipu heiskamise eest mõisteti 15. mail 1980 poolteiseks aastaks vanglasse koolinoored Raivo Hermlin, Vello Sõster, Olev Tiitson ja Viljo Vilbach. Samasuguse teo eest vahistati 24. veebruaril 1980 tööline Otto Vool. Usuliste ja patsifistlike veendumuste pärast on vahistatud ja vanglasse mõistetud Viktor Dudarev, Annes Hermann-Enehielm, Viktor Matvejuk, Artur Mikit, Herbert Murd ja Teet Papson. Siin on loetletud ainult Läänes teatavaks saanud vahistamised ja vangimõistmised. Nende arv võib olla palju suurem.

Pöördume vabas maailmas asuvate eestlaste ja nende asukohamaade rahvuslike sõprade poole üleskutsega: protesteerige Mart Nikluse, Jüri Kuke ja teiste õigusekaitsjate vahistamise ja vangistamise vastu ning nõudke nende vabastamist. Saatke kirju ENSV võimuesindajaile järgmistel aadressidel:

Eesti NSV
200001 Tallinn
Weizenbergi 39
ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi
esimees Johannes Käbin
(Telefon: Tallinn 426200)

—

Eesti NSV
200001 Tallinn
Lossi plats 1-a
ENSV Ministrite Nõukogu
esimees Valter Klauson
(Telefon: Tallinn 606712)

—

Eesti NSV
200001 Tallinn
Mitshurini 7
ENSV prokurör Karl Kimmel
(Telefon: Tallinn 445226)

Saadetavate kirjade sisu võiks olla järgmine:

Saatja nimi, aadress
Saatmise koht, kuupäev
V.a.

Ajakirjanduses avaldatud teadete järgi vangistati mõni aeg tagasi Tartus eesti demokraadid ja inimõiguste kaitsjad Mart Niklus ja Jüri Kukk. Neid süüdistatakse tegudes, mis tegelikult kujutavad endast vaid N. Liidu konstitutsioonis väljakuulutatud õiguste kasutamist. Mõlemad vangistatud on üksnes nõudnud N. Liidu poolt alla kirjutatud Inimõiguste Ülddeklaratsiooni ja Euroopa Julgeoleku ja Koostöönõupidamise Lõppakti eeskirjade täitmist.

Rahvuslipu väljapanemise eest on poolteiseks aastaks vanglasse mõistetud koolinoored Raivo Hermlin, Vello Sõstar, Olev Tiitson ja Viljo Vilbach. Sama teo eest on vahistatud tööline Otto Vool. Ent üheski nõukogude seaduses ei mainita sini-must-valgeid värve ja ei kuulutata nende väljapanemist kuriteoks.

Usuliste ja patsifistlike veendumuste pärast on vahistatud ja vanglasse mõistetud Viktor Dudarev, Annes Hermann-Enehielm, Viktor Matvejuk, Artur Mikit, Herbert Murd ja Teet Papson.

Nende vahistamiste, vangistamiste ja muude tagakiusamistega rikutakse N. Liidu valitsuse allkirja kandvate Inimõiguste deklaratsiooni ja Helsingi kokkuleppe põhimõtteid. Protesteerides inimõiguste rikkumise ja inimõiguslaste tagakiusamise vastu palun Teid astuda samme ülalnimetatud vangistatute vabastamiseks.

Saatja allkiri

Protestikirjad kirjutada ümber kas käsitsi või masinal, soovi korral sisu täiendades ja muutes. Kirjad saata tähitult ja juurdelisatud vastuvõtu tõendiga kas kõigile kolmele või vähemalt ühele ülaltoodud ENSV võimuesindajale. Alustage kirjade saatmisega kohe! Iga kiri tähendab kaitset vangistatuile!

EESTI VANGISTATUD
VABADUSVÕITLEJATE
ABISTAMISKESKUS
Box 34018
10026 Stockholm, Sverige

RISTSÕNA NR. 1034

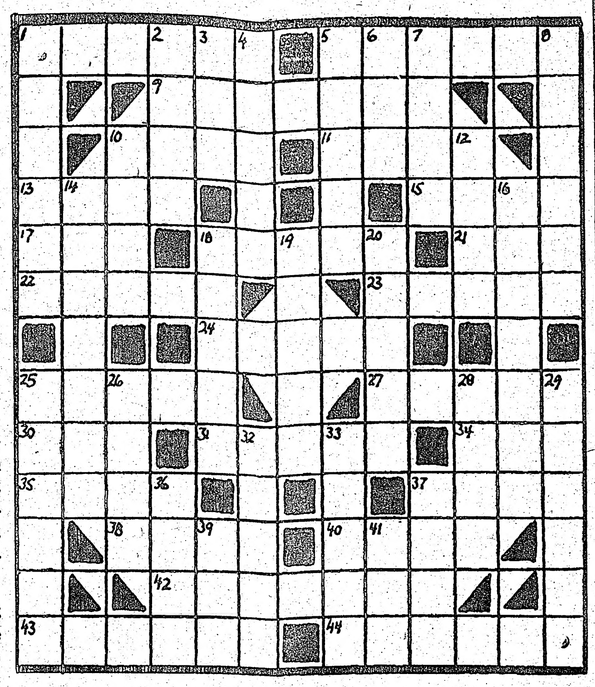

Põikread: 1. Tüütav putukas, 5. Puutööriist, 9. Ühest kohast teise liikuma, 10. Teenindav asutus, 11. Ükstеise järel, 13. Auaste Eesti mereväes, 15. Vihmavari, 17. Tsiviil, 18. Mitte haige, 21. Kont, 22. ... Rõõm — endine eesti ajakiri, 23. Tuli välja, 24. Koosneb pulkadest, 25. Linn Eestis, 27. Neljast koosnev, 30. Lause osa, 31. Morn, pilves, 34. Kolm ühesugust vokaali, 35. Toruklamber, 37. Hukk, häving, 38. Tänavanimi Eesti linnades, 40. Ala maja taga, mitmuses, 42. Täielikult erinev, 43. Ööbik (murdesõna), 44. Sahtel.

Püstread: 1. Teatud värvi hobune, 2. Leib, ühes võõrkeeles, 3. Koha määrsõna, 4. Vintske, 5. Kirju, 6. Uskumatu juhtum, 7. Tera, 8. Ehteasi, 10. Paekivi, 12. Nägemisorgan, 14. Koht Järvamaal, 16. India rahaühik, mitmuses, 18. Metall, 19. Kuulus prantsuse kujur, 20. Möödunud päevaga seoses, 25. Saar Vahemeres, 26. Tänav, läti keeles, 28. Püssi osa, 29. Pealinn Euroopas, 32. Puul elav putukas, 33. Imettegev ese saagades, 36. Osa teatrist, 37. On inimene teatud puhkudel, 39. Rootsi lennuliin, 41. Naisenimi.

RISTSÕNA NR. 1033 LAHENDUS

Põikread: 1. Pink, 5. Jaks, 9. Eht, 12. Prii, 13. Árev, 14. Nei, 15. Puit, 16. Relv, 17. Nen, 18. Suvel, 19. Pesa, 20. Kel, 23. Pan, 24. Aa, 25. Arul, 27. Missioon, 32. Aitaja, 34. Astuma, 35. Pesukaru, 37. Alal, 39. Arg, 41. Uri, 42. Kana, 45. Asuma, 47. Ali, 48. Keps, 49. Haav, 53. Les, 54. Kree, 55. Aine, 56. Iva, 57. Kuld, 58. Sant.

Püstread: 1. Ppp, 2. Iru, 3. Nii, 4. Kits, 5. Järvamaa, 6. Areeni, 7. Kell, 9. Enne, 10. Hees, 11. Tina, 19. Paita, 20. Kaap, 21. Erie, 22. Luts, 24. Ass, 26. Laura, 28. Saurused, 29. Oulu, 30. Omar, 31. Nali, 33. Jkl, 36. Raspel, 40. GM, 42. Kali, 43. Alev, 44. Nisa, 45. Aeru, 46. Ahas, 48. Kkk, 50. Aia, 51. Ann, 52. Vet.

Reaganist tehti juba president

NEW YORK — Ronald Reagan on läinud juba Ameerika Ühendriikide ajalukku kui 40. president, kuigi valimsed toimuvad alles 4. novembril. Viiekümnetuhandes eksemplaris on juba trükitud sellekohane „fakt" „New Webster Encyclopedic Dictionary" väljaandes. Trükkimine pidi algama alles peale valimisi. Kirjastuse direktor arvas, et Reagan on loogiline valik, mistõttu raamatusse tehti juba ette sellekohane tekst. Kuna raamatule saabus juba ette väga palju tellimisi, siis alustati trükkimisega varem ja kellegil ei tulnud meelde Reagani nime leheküljelt eemaldada. Kui kirjastajalt küsiti, kas ta pooldab Reagani, siis ta vastas, et tälle on ükskõik kumb võidab.

RAAMATUID

MÜÜGIL „VABA EESTLASE" TALITUSES

	Hind $	Saatekulu ¢
Evald Mänd — AASTATE PÄRAND (kolmas valimik vaimulikke vaatlusi)	8.—	50
ESTONIAN SCOUTING	3.—	35
EESTI SKAUTLUS VIISKÜMMEND AASTAT	2.—	$1.—
TERR KUNGLA JUUBELIALBUM (T.E. Rahvatantsijate Rühm)	15.—	$1.—
Juhan Kangur — VAIM, VÕIM JA VABADUS	7.50	50
Hanno Kompus — KUSTUTAMATA NÄLG KUNSTI JÄRELE	11.—	85
Enn Nõu — VASTUVETT	5.—	40
Anna Ahmatova — Marie Under — REEKVIEM	3.50	35
Herbert Michelson — KODUMAALT VÕÕRSILE	10.—	50
Herbert Michelson — SKAUTLIKUL TEEL	3.—	50
Herbert Michelson — NOORSOOTÖÖ RADADEL	3.—	50
Herbert Michelson — EESTI RADADELT	9.—	50
ESTONIAN OFFICIAL GUIDE	5.—	40
Paul Laan — MÕTTELEND — pilte ja peegeldusi	5.—	30
Karin Saarsen — LOHENGRINI LAHKUMINE	4.50	30
Herbert Salu — UTOOPIA JA FUTUROLOOGIA	4.50	30
Eduard Krants — LUMELIITLASED (luuletuskogu)	3.—	30
Ilona Laaman — MIS NEED SIPELGAD (luuletuskogu)	3.—	30
August Kubja — KADUNUD KODUD — mälestused	4.—	30
August Kubja — MÄLESTUSI KODUSAARELT	2.—	20
Evald Uustalu ja Rein Moora — SOOMEPOISID (424 lk. + 64 lk. fotosid)	14.—	$1.—
Leho Lumiste — ALAMUSE ANDRES (biograafiline jutustus kirjanik Oskar Lutsust)	6.65	40
Leho Lumiste — ATLANDI AKNAL	2.10	40
Leho Lumiste — KILLAD KÜLAS	5.30	40
Ants Vomm — RISTSÕNAD I	2.50	30
Ants Vomm — RISTSÕNAD II	2.25	30
Ants Vomm — RISTSÕNAD III	2.25	30
Ants Vomm — RISTSÕNAD IV	2.25	30
Ants Vomm — MINU HING (luuletuskogu)	20.—	40
Ants Vomm — VARJUD (luuletuskogu)	3.—	50
Salme Ekbaum — AJATAR (luuletuskogu)	4.—	30
Aarand Roos — JUMALAGA, KARS JA ERZURUM	4.—	30
Aarand Roos — JUUTIDE KUNINGAS TALLINNAS	6.—	40
Johan Pitka — RAJUSÕLMED	8.80	40
Urve Karuks — KODAKONDUR (luuletuskogu)	6.—	30
Hannes Oja — KOPUTUSED ENESES (luuletuskogu)	1.50	30
Hannes Oja — TUNNETE PURDEL (luuletuskogu)	2.75	30
Andres Küng — MIS TOIMUB SOOMES?	14.—	50
Einar Sanden — LOOJANGUL LAHKUMINE TALLINNAST	16.20	50

RAAMATUID LASTELE:

KALEVIPOEG (õppe- ja tööraamat lastele)	3.—	50
ÕPETA MIND LUGEMA I (õppe- ja tööraamat eelkooliealistele lastele värvitrükis)	4.—	40
ÕPETA MIND LUGEMA II (õppe- ja tööraamat eelkooliealistele lastele värvitrükis)	5.—	40
EESTI KEELE HARJUTUSTIK I	3.—	50

Puhast valet sisaldav võrukaelalugu

67.

Võimsa hooga pöörduti Kazani toomkiriku ees paremale ja jätkati Väikse Ooperi ja Lenini muuseumi kõrvalt otse Neeva randa ja edasi Kirovi prospekti kaudu üle jõe. Ees sõitev mootorratturite eskort ega keegi teine ei näinud vähimatki tähelepanu omistavat nende järel sõitvale helepunasele autole, vaid sõit jatkus põhja suunas.

Kirovi kultuuripalee juures pöördus saatkond siiski äkki vasakule ja sõitis palee ette. Vladimir selle asemel jätkas otse edasi, aga tasandas kiirust kui teeavajad ära jäid.

— Nii on hea sõita. Pääseb julgelt ja kiiresti edasi, seletas ta. Keegi ei süüdistanud juhti pöörase kihutamise pärast, hetkega oli jõutud linna südamest Kirovi parki. Sealt sõideti edasi Võidu parki, kus mindi vaatama suurt staadionі.

— Seda linna on juba nähtud, tegi Vuotilainen märkuse. — Oleks õige aeg juba süüa. Kas me ei otsiks mõne restorani?

— Pole veel söögiisu, aga janu on, arvas Kalle.

Sõideti tagasi kesklinna suunas. Sõidukiiruse hoog oli ilmselt Vladimiri vaimustanud. Suures autos ei tundunud kiiruski selline nagu mõõtja osutas. Kui Mercedes tegi pöörde Bolsaja Zelenialt paremale Prospekt Gorjkole rattad kiunusid kividel ja auto viskus tugevasti. Tänava nurgalt kuuldus autosse terav vile.

Vladimir jätkas sõitu, siiski kiirust tunduvalt kahandades. Äkki ilmus nende järele must Volga ja hakkas kiiluma nende kõrvale.

— Miilits. Numbriplaadil on 00, need on kõik miilitsaautod, seletas Vladimir rahulikult. Ta võttis rinnataskust päikseprillid ja pani need oma silmile just siis, kui Volga pöördus nende ette ja peatas Mercedese.

Volgast astusid välja kaks erariides miilitsat ja hüppasid Mercedese esiukse juurde. Üks tulijaist katsus ust avada, aga Vladimir oli vajutanud lukunupud alla niipea kui prillid oli silmile pannud. Selle asemel ta keeras aknaklaasi lahti ja vaatas küsivalt meestele.

Need alustasid tugeva venekeelse sõimuvalanguga. Vladimir rahuldus vaid kuulamisega. Mehed küsisid selgelt midagi, ilmselt nõudes sõitjalt sõiduluba näitamist või muid pabereid.

— Mis te räägite? Ma ei saa aru, ütles Vladimir soome keeles.

Nõuet korrati, aga Vladimir ei reageerinud sellele mingil viisil. Ta käed lebasid rahulikult roolirattal ja lasi miilitsaid oma karjumist jätkata.

— Ma ei saa aru, mina finski turist, teatas Vladimir viisakalt. — Ne ponimáju, spassiba, spassiba, ütles Vladimir rõõmsalt naeratades, tervitas kätt lehvitades ja surus rahulikult gaasile. Auto hakkas väärikalt liikuma.

Vladimir tegi kauni kaare eesolevast miilitsate Volgast mööduides, nagu ei oleks midagi juhtunud. Miilitsad jäid imestades seisma oma Volga kõrvale, ega hakanudki järele sõitma. Kergem oli lasta hulludel minna, kuna nad millestki aru ei saanud.

— Ei nad enam meist hooli, tõdes Vladimir peeglisse pilku heites.

Lõunatamiskohaks oli valitud tuttav Europeiskaja; miks minna kaugemale merele kala püüdma, kui saadakse seda samastki. Vladimir kutsuti kaasa lõunale ja keegi ei öelnud midagi, kui taksojuht võttis vodkat nii kui teisedki. Lindsten tegi siiski otsuse, et pärastlõunal jääb tema Mercedes seisma platsile. Sõitku Vladimir oma Ladaga nagu lusti on.

— Kas see on päris tõsi, et sinul on kindrali vormimüts? küsis Suntinen Lindstenilt. Mingil vaheajal oli Vuotilainen jutustanud talle oma töökaaslase mütsiostust.

— On. Ega selles pole midagi imelikku. Ma ostsin selle päris ausalt.

— Selline oleks väga peen mälestusese seinale. Kuidas said seda osta? imestas Suntinen.

— Mida sa soovid osta? küsis Vladimir, kes õigesti ei teadnud milles oli küsimus. Asi seletati talle lühidalt.

— Pole mõtet osta. Parem on võtta, kaalutles asja Vladimir.

— Võtta? Ega me vargad ei ole, tõrjus Lindsten mõtte.

— See pole mingi vargus. On ühiskonna varandus. Iga ohvitser on nii palju küll elanud ühiskonna kulul, et päris õige on, kui ta müts selle vajajale antakse. Ma võin aidata, seda on hõlbus saada, seletas Vladimir.

Asja üle ei räägitud lõunalauas rohkem, aga idee jäi arenema. Pikaks ja märjaks veninud lõunasöögil jutt liikus. Lõpuks tõusti lauast, arutledes et mida tuleks teha. Konkreetseid ettepanekuid tegutsemiseks ei olnud mitte kellegilgi.

— Kui paremat ei ole teha, siis miks me ei võiks vähe vaadata eeslinnagi. Aga Vladimir on mõistnud nii palju rüübata, et ei tohi enam sõita, arvas Vuotilainen.

— Mina ei ole liiga joonud, protesteeris Vladimir. — Võin hästi sõita. Sellevõrra võib alati juua kui autoga sõidetakse.

— Ise tead, aga võtame siiski sinu Lada, ütles Lindsten.

Ilma mingi eesmärgita jatkati linna vaatlemist. Kaugel oli näha suuri korterimaju. Lähemale tulduna eraldus nende seintest esimese ja teise korruse vahel välja tungivaid roostetanud raudtalasid, millele oli kõnnitee kohale kinnitatud metallvõrk.

— Mis need on? imestas Vuotilainen. — Kas päiksekatted? Kas neile pannakse veel riie peale?

— Need on jalakäijate kaitseks, seletas Vladimir. — Majad on nii halvasti tehtud, et plaastrit ja kive pudeneb. Sellepärast on tehtud niisugused kaitsed, et kivid jalakäijaile pähe ei langeks.

— Kui vanad need siis on? küsis Suntinen.

— Ma arvan, et need on tehtud 1950-ndate lõpus või 1960-ndate alguses. Ei tea täpselt. Siis tehti maju veel telliskividest ja krohvitult. Nüüd on juba pikemat aega tehtud maju üksikuist paneelidest ja kivid ei pääse pudenema.

— Mikspärast siis seinu ei parandata? imestas Suntinen. — See on ju arutu pidada seinu nii halvas korras, et kivid pääsevad pudenema.

— Väga vähe parandatakse. Ei tea miks. Võib-olla ei jõuta vanu korrastada kuna tehakse uusi. Need majad kuuluvad linnanõukogule, see võiks küll parandada. Individuaalmaju ei ole hea parandada, seletas Vladimir.

— Miks mitte eramaju? küsis Suntinen edasi.

— On tihti käinud nii, et kui individuaalomanik on parandanud korteri või eeslinnamaja, siis ta sunnitakse sealt lahkuma. Asemele tuleb mõni parteimees või ohvitser. Paljud ei julge parandada kuna kardavad, et jäävad selle järel oma majast ilma. Isegi seinu ei värvita ega panda tapeete.

— Kapitalistlik kord on siingi säilunud. Meil on praegu veel nii vanaaegseid üürnikke, et peavad ise korteri heas korras, kuna kardavad, et muidu aetakse nad välja, kõrvutas Lindsten Soome olusid.

— Sinust on raske aru saada, kunas räägid tõtt, kunas valetad. Nüüd sa küll valetasid, arvas Vladimir.

— Nii, meil jäi söögi ajal pooleli see mütside jutt, vahetas Kalle kõneainet. — Kus sa ütlesidki, et mütse võib võtta?

— Päris kerge on võtta. Vaadatakse ainult kus sobiv müts jalutab. Koht on ka sobiv, tänav tühi, ei tohi olla inimesi. Kaks meest lähevad järel, üks tõukab seljast, teine võtab mütsi. Mõlemad jooksevad nurga taha, seal on auto, millega pagetakse, seletas Vladimir oma taktikat.

— Aga see on ju röövimine! Sellega võib kinni sattuda, kõhkles Kalle.

(Järgneb)

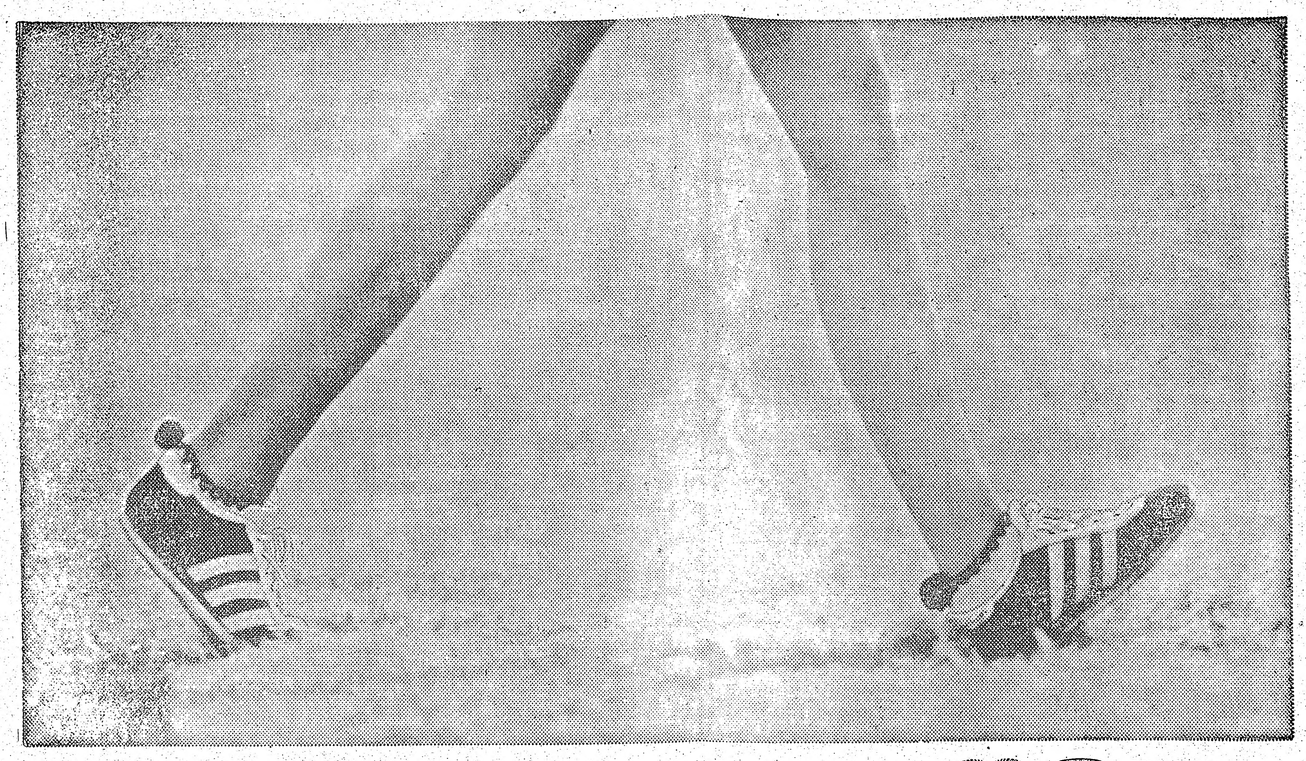

INIMJÕUD SÄÄSTAB BENSIINI.

Energy Ontario

Ontario Ministry of Energy Hon. Robert Welch, Minister

Kasutage nii palju inimjõudu kui võimalik.
See on tasuta. See on kõik teie käsutuses.
Ning see ei vaja bensiini.

ELU ON HEA ONTARIOS. SÄILITAGE SEDA. HOIDKE SEDA.

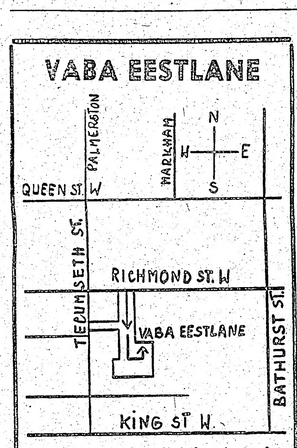

„Vaba Eestlase" toimetuse ja talituse asukoha plaan

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast reedeni kella 9—4-ni.

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus väljaspool tööaega:
Karl Arro 482-0242
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:
üks tolli ühel veerul ... $3.50
esiküljel ... $4.—
tagaküljel ... $3.75

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:

1. **Vaba Eestlase talitus**
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70, Stn. C, Toronto, Ont. M6J 3M7
Talitus väljaspool tööaega: Helmi Liivandi 251-6495
2. **Mrs. Leida Marley**
149 Bishop Ave.
Willowdale, Ont. M2M 1Z7
Telefon: 223-0080

Mis parata, ikka on see nii: vaimukad, võiks öelda paremad, peenemad, õrnemad, suursugusemad jäävad võitluses elu eest alla. Nad tahavad liig palju ja neilt nõutakse veel rohkem, nõuavad just need, kes neid armastavad.

A. H. Tammsaare

Sisemine kutsumus säilitab . . .

(Algus lk. 2)

Maailm lihtsalt ei ole enam nii suur ja lai kui ta oli 25 aastat tagasi. Siis olid kohad põhja pool Torontot Lõuna-Ontario eestlastele nii kaugel, et kui Seedriorule lastesuvekodu poleks loodud, siis Lõuna-Ontario eesti lapsed oleks võinud suvekodust ilma jääda.

Aga varsti tulid Seedrioru suvekodusse kasvandikud ja Seedrioru pidustustele külalised palju kaugemate maade takka. Auto ja üha paremad liiklusteed tõid nad siia.

Siis said teoks Põhja-Ameerika Eesti Päevad Torontos 1957, kaks aastat peale Seedrioru sündi, ja veel kolm järgmist leidsid aset vaheldumisi Ameerikas ja Kanadas. Tuhandeile ei olnud kaugused enam endised kaugused. Ülemaailmsed Eesti Päevad tulid toime 1972 ja tõid Seedriorulegi eestlasi mitmete merede tagant — kuigi varem oli leidunud kahtlejaid, kes arvasid, et ookeanid on ikkagi veel ületamatud. Ei olnud, sest rahakott ja lennuk tegid ookeanide ületamise võimalikuks.

Koos maailma kahanemisega on ka laias maailmas loodud eesti kultuurikolded üksteisele lähemale nihkunud. Nad võivad veelgi lähemale nihkuda, sest pole mitte ainult lennuk, vaid on ka teisigi vahendeid, mis kaugusi võidavad, nagu telefon, helilint, videolint, raadio, kaugenägemine ja teleks.

Sellega koos, kuigi ka kodumaa on füüsiliselt jäänud sama kaugele kui ta oli, ka kodumaalegi oleme lähemale nihkunud.

Nüüd oleks see ainult tundide tee, ainult kui see tee oleks vaba, mida ta aga pole. Merekajakad võivad lennata üle Soome lahe ilma passita ja viisata, inimesed aga mitte.

Noorem põlvkond on ülesse kasvanud tugevate juurtega ja kindla alusega oma uutes asukohamaa ühiskondades.

Seda ei saanud ega tahtnudki keegi takistada. Hoopis vastupidi, alati on uhke oldud nende edasijõudmistele ja saavutustele. Aga kuidas oleks siis saanudki ka samal ajal nõuda, et nad oleks jäänud samaks nagu nende isad ja emad? Oma aega ja oma energiat oma elu esmajärgulistele ülesannetele andes ei ole neil tihti aega ega võimalustki selleks jäänud, ka siis kui oleks tahet. Kahte nahka ei saa kellegi seljast võtta. Süüdi ei ole ei laps, ei vanam, ei koolid ega üks või teine ühiskond, süüdistada ei saa kedagi ega midagi peale aegade ja olude.

Kui vahest täie õigusega võib öelda, et ühel tervel aastakümnel, 1945 kuni 1955, eesti rahvuskultuur elas võõrsil edasi mitte ainult vabalt vaid ka jõulisemalt ja rikkamalt kui samal ajal kodumaal, siis see ka on nüüd juba ammugi minevik. Ei mingisugusteks Kassandra kuulutusteks ei ole kaugeltki veel põhjust ja kõike tuleks võtta teaduslikult ning rahulikult, kuid faktid jäävad faktideks. Kas kellestki oleks veel kodumaale tagasi minejat ka siis kui kodumaa oma tahtmise järgi saaks vabaks. Eks ka isadel-emadelgi ole vahepeal külge kleepunud mõndagi võõrast. Koos kadunud aastatega on koormana peale kasvanud majad ja maad, pered ja pensionid ja palju muud, mis kui koorem on koguni päris magus kanda. Kui keegi eesti noor, tahtes eesti keelt kõnelda, paratamatult otsib sõnu mida tal pole, siis isadel-emadel on tihti otse otsimata juurde tulnud sõnu, mida varem ei olnud, ütleme kasvõi ainult näiteks — sümboolselt — „võta üks drink" või „by George".

Ometi, suuremad kultuurikolded elavad ja pole kaugeltki ettenäha nende kustumist.

Vähemad on ohus, kuid geograafiliste kauguste vähenemistega on suuremail võimalus ka neid oma tegevusringi tõmmata.

Seedriorugi on vastu pidanud selle tõttu, et ta on olnud suurem kui ükski neist neljast Lõuna-Ontario linna eesti ühiskonnast, on suurem olnud kui kõik neli kokku, isegi suurem kui ainult Lõuna-Ontario. Kotkajärve peab vastu, sest sinna ei kõnnita, vaid vahetevahel isegi lennatakse, üle merede. Nooremate on tekkinud päris uusi ja kaugelt haaravaid kokkupuute pindu, nagu Metsaülikool, Metroo Rootsis ja mitmeid teisigi. Lõpuks, Ülemaailmsed Eesti Päevad mitte ainult ei too kokku, vaid annavad ka ergutust ja julgustust ja valmistavad ette uuele ajastule uue rahvusliku kultuuri ühiskonna vormi leidmiseks. See tuleviku rahvuskultuuri vorm saab olla ja peab olema globaalne, mitte nii lõpmatu arvu üksik-eraldunud saarekestena nagu minevikus.

Juubeliraamat „Seedrioru 1955—1980"

Nagu lubatud, ilmus täpselt Seedrioru juubelipeoks 28. juunil müügile juubeliraamat „SEEDRIORU 1955 — 1980". SUVIHARI 1980 külalistel oli esmakordne võimalus müügilaua juures tutvuda raamatuga, millesse on talletatud Seedrioru mitmepalgeline elu ja tegevus kirjas ja pildis.

„SEEDRIORU 1955 — 1980" annab küllaltki täieliku vastuse küsimusele MIS ON SEEDRIORU? ja tohiks huvi pakkuda mitte ainult neile sadadele, kes Seedrioru ülesehitamises oma panuse annud, vaid ka neile tuhandeile, kes Seedriorul teoks saanud rahvuskultuurilistele üritustele on kaasa elanud ja sellest, mis Seedriorul teistega jagada, oma väikese osa saanud.

Erilist huvi tohiks raamat pakkuda Seedrioru Noortesuvekodu kunagistele kasvandikele. Ka nende nimed on raamatus talletatud.

Nägusas kalingurköites raamat on 144 lk., sellest 24 ajalugu pildis (fotod). Selle hinnaks on $12 (Cdn) või $11 (U.S.). Postiga saatmisel lisada saatekulu $1.

Juubeliraamat ilmus Sihtasutus Seedrioru kirjastusel ja selle levitamist korraldab toimetus, kust see saadaval kas isiklikult järele tulles või postiteel (raamatu hinna ja postikulu ette makstes Sihtasutus Seedrioru nimele). Toimetuse aadress: c/o Jüri Juurand, 38 Plymouth Rd., Kitchener, Ont. N2G 3G5, tel. (519) 743-4933. „Oma linnadest" ettetellijaile (incl. Seedrioru tegevliikmed, kellele koopia reserveeritud) on raamat saadaval ka Hamiltonis (c/o H. Pärkma, tel. 522-5562) ja St. Catharines'is (c/o V. Tammemägi, tel. 688-3486).

HP

● Eesti rootslaste ühingus on senini registreeritud 7200 isikut. Selles arvus on ka eestlased, kes abiellunud eesti-rootslastega, samuti rootslased, kes abielus eelmärgitutega. Enamik eesti rootslasi pärineb Vormsist, Riguldist ja Noarootsist. Elukutselt oli neis põllumehi 3200, kalapüügiga tegelejaid 1200 ja haritlaste elukutsetega 330 jne. Praegu elab neid Stokholmis 200, Stokholmi läänis 1100, teistes kohtades vähem. Saabumissaarele, Gotlandi, jäi neid elama 300 ümber.

Remenyi house of music

TORONTO PARIMAD MUUSIKALISTE INSTRUMENTIDE SPETSIALISTID.
PEENEMAD JA PARIMAD KLAVERID JA TIIBKLAVERID.
210—230 Bloor St. W.
Toronto, Ont. M5S 1T8
961-3111

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 463-9328
482-1403
Teeme uusi ja parandame vanu nii linnas kui ka suvilates

ELEKTRIK
Sisseseaded, uuendused ja parandused elumajades või ettevõtetes.
Halling 762-9190
Litsents nr. E 1044

Neljavärvi-trükis
HIIUMAA KAART
$4.—
SAAREMAA KAART
$5.—
Kaartide mõõtkava 1:200 000
Müügil „Vaba Eestlase" talituses
Kaarti kahjustamise vältimiseks postiga ei saadeta

ADVOKAADID

ADO PARK, Q.C.
HETHERINGTON, FALLIS & PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

TED ROLAND LAAN
advokaat-notar
133 Richmond St. W., Ste 705
Toronto, M5H 2L3
Tel. 364-7072

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAAR, C.A.
Chartered Accountant
55 University Ave., Ste. 600
Tel. 862-7115
Toronto, Ont. M5J 2H7

OPTICAL STUDIO Ltd.
R. SCHMID, saksa optik
Suur valik euroopa prilliraame: Zeiss, Rodenstock, Metzler
Spetsialiseerunud contact lenside alal
1586 BLOOR ST. W. 1 tänav lääne pool Dundas'e subway'd
TELEFON 535-6252

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 10. juulil 1980 — Thursday, July 10, 1980

KIREV MAAILM

BANGOK — Valged elevandid on õnne võrdluspildiks Tais. Seaduse kohaselt need kuuluvad automaatselt kuningale. Kui nüüd hiljuti leiti üllatuseks aasta vanune valge elevant, siis arvati, et see võiks põhjustada rõõmupeo kuninglikus perekonnas. Aga vastuvõtuuudisesse on suhtutud ettevaatusega. Kuningas Bhumibol Adulyadei ütleb, et ta on kõrini täis valgeist elevantidest. Tal on neid tosin täis, ega ei vaja enam lisa praegusel inflatsiooni ajal. Elevantide kasvatamine ja toitmine ei ole sugugi odav, ütles 74-aastane elevandiasjatundja Sawej Thanapradit, kes on teeninud kuninga perekonda üle 50 aasta. Kuigi valged elevandid ei söö kuningaperekonda otseselt vaeseks, need ahmivad enestesse siiski päevas autokoormatäie rohtu, suurel hulgal banaane, kartulaid ja suhkrupilliroogu. Kulud tõusevad umbes 6000-le dollarile kuus.

CHICAGO — Kõlbluskraadid filmidele ei täida tegelikult oma ülesannet, märgiti Chicago televisioonijaama WBBM saates. Näiteks on juba kaua kasutatud PG (parental guidance) märki filmide kohta, mida alaealine tohib vaadata ainult oma isa või ema saatel. Kui PG taga on täht „L" (language), siis see tähendab, et film sisaldab ebaviisakat juttu. PGV tähendab kuritegusid ja vägivalda (violence) ja PGS seksi. WBBM reporter küsib, et mis mõte on kõikidel nendel moraalikoodide märkidel ja eeskirjadel, kui noored lähevad hoopis vaatama krõbedamaid filme, mis on märgitud tähega „R" (restricted — piiratud, kitsendatud). Neid filme võivad noored alla 18 a. minna samuti vaatama isa või ema saatel. Kuid WBBM saatis katsetuseks grupi 12—13-aastaseid noori R-filme vaatama. 75% nendest said piletit osta, ilma et nendel oleks vanemaid kaasas olnud.

LAUKAA, Soome — Iga viies tööikka jõudev soomlane tuleks järgmise kümne aasta jooksul paigutada põllumajandusse, arvab Põllumajandustöötajate Keskliidu esimees Heikki Haaristo. Noored peavad seda elukutset aga füüsiliselt liiga raskeks, kusjuures lisaks on majanduslikud ja sotsiaalsed väljavaated maal liiga vähesed.

HELSINGI — Saima järvestikus asub ka hülgeid. Mikkelis oli koos Maailma Looduskaitsjate Saima hülgekaitserühm, kes teatas, et hüljeste tõeline arv Saimas võib olla saja ringis.

NEW YORK — Uurimisel, mille üle abielupaarid kõige sagedamini ei nõustu, selgus et 30% lahkarvamusi tekitab naistele kuidas nende mehed raha kulutavad, 22% lahkarvamusi tuleb laste kasvatamisel, 21% televisiooni vaatamisest, 14% selle üle mida teha vabal ajal, 14% äiade ja ämmade pärast, 8% perekonna puhkuse korraldamine ja 7% lahkarvamusi tekitab seksuaalne vahekord.

BRÜSSEL — Soome karikaturist Antero Halla, keda tuntakse nimemärgiga Ansu, on valitud maailma karikaturistiks nr. 1 karikaturistide aastasel maailmakonverentsil. Konverents-mängud peeti Knokke-Heistis, Belgias. Ansu võitis paarsada tööd sisaldava raamatuga „Go-Go". See oli järjekorras 19. karikaturistide kokkutulek ja kolmandat korda auhinnati terve karikatuuride raamat.

ZÜRICH — Kuidas korteri üürid varieeruvad mitmel pool maailmas. Aluseks on võetud kolmeruumiline möbleerimata korter, mille keskmine hind on Los Angeleses $440 kuus maksab Hong Kongis $3.060. Shveitsi Panga poolt kogutud andmeil on hindade vahe maailmas järgmine: Tokio $1.380, Teheranis $1.140, New Yorgis $1.000, Londonis $780, Rio deJaneiros $780, Chicagos $650, Sydneys $630, Mexico Citys $400, Montrealis $340, Ateenas $250 ja Lissabonis $150. Kõik on USA dollareis.

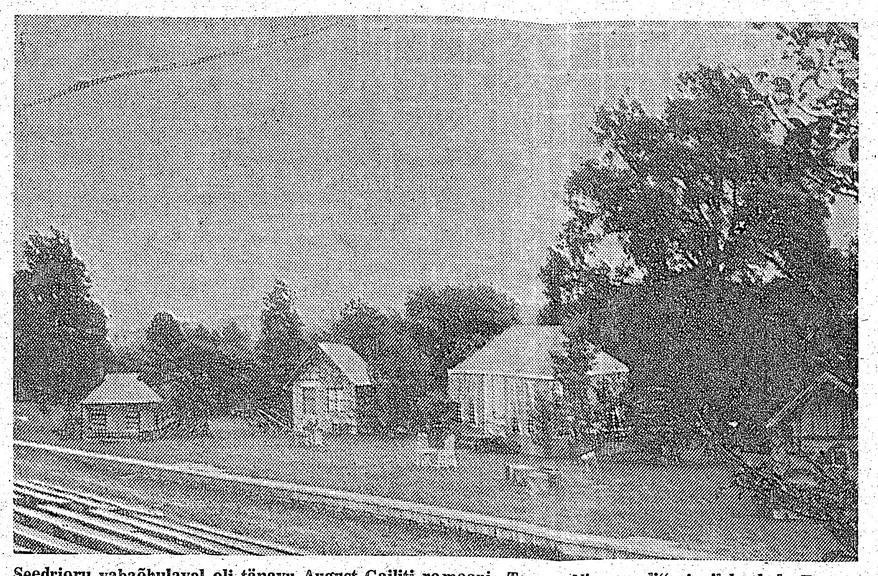

Seedrioru vabaõhulaval oli tänavu August Gailiti romaani „Toomas Nipernaadi" aineil loodud „Toomas Nipernaadi teelahkmel". Pildil vaade lavaehitustele, mille valmistajaks on Elmar Silm.

Foto: Vaba Eestlane

Iraani valitsemine on muutunud võimatuks

Riigis tegutseb neli erilist võimurühmitust

TEHERAN — Üle 25 aasta shahh Reza Pahlavi raudses haardes olnud Iraan muutus möödunud aastal tormiliste muudatuste järel islami vabariigiks ja samaaegselt võistlevate kildkondade anarhiaks. Shahhi haarde eemaldumine päästis hetkega valla kaua ahelais olnud jõud ja riigis tekkis kiiresti mitmeid võimukeskusi. Esimese palavuse järel olukord veidi rahunes, aga jatkuv võimusuhete keerukas ülesehitus teeb riigi valitsemise peaaegu võimatuks. Juba üle poole aasta kestnud Ameerika Ühendriikide saatkonna hõivamine on paljastanud uue vabariigi sisemise kaose kogu selle ulatuses.

Pantvangide probleemi lahendamisel on olnud tegevad kõik neli erilist võimurühmitust: kõige tipus on revolutsiooni juht ajatollah Khomeini ja tema lähemad. Teine märgitavam grupp on valitsuse tegevust hoidev 13-liikmeline revolutsiooninõukogu. Kolmas jõukeskus koosneb mõõdukaist president Abolhassen Bani-Sadri toetajaist ja neljanda moodustab saatkonda hõivanud muhamedi üliõpilaste jõuk.

Khomeini positsioon on püsinud vankumata kogu revolutsiooni kestel ja möödunud detsembris vastuvõetud põhiseadus kindlustab 79-aastasele ajatollahile diktaatorliku juhtimise jatkumist.

Khomeini puutub väga harva päevakohaste otsuste tegemise juurde ja esineb äärmiselt harva avalikkuses. Salapärasus ongi põhjustanud kuuldusi Khomeini staabi tööviisidest ja Teheranis liigub rohkesti ebaametlikke teateid ajatollahi lähemate nõuandjate, enne teisi tema poja Ahmedi mõjutusest Khomeini otsustele. Ahmed, kes on juba ise saavutanud märgatavalt kõrge usulise positsiooni, on viimasel ajal muuhulgas lugenud oma isa läkitused avalikkusele.

Khomeini on praegu veelgi toibumas talvel teda tabanud südameatakist oma tütre kodus Teherani põhjaosas. Tema järglasest ei räägita Iraanis praegu veel valju häälega kõrge juhi vanadusest ja haigusest hoolimata. Praegu pole ühtki seda kohta täitvat isikut nähtaval.

Ainus isik, keda sellega seoses üldse on mainitud, on Teherani endine usuline juht ajatollah Hassan Ali Montazeri.

Montazeri ei ole siiski oma esinemisega seda kuuldust kinnitanud. Ta juhatas m.h. põhiseaduse valmistamise nõupidamisi selle aluses, aga jättis kiiresti need ülesanded oma sekretärile ajatollah Mohammed Beheshtile. Praegu on Montazeri õpetajaks Qumi pühas linnas.

Montazeri sai tutuks möödunud aastal oma kummalise kombega, hoida täägiga varustatud püssi ühes käes, kui ta kõneles hiiglaslikel poliitilisil-usulisil miitinguil reedeti Teherani ülikooli maa-alal.

Tõenäolisema vahetusvõimalusena Khomeini surma järel peetakse 3—5-liikmelise juhtide nõukogu rajamist. Põhiseaduse kohaselt moodustatakse nõukogu, kui uue „velajat faghihi" (juhi) üle ei jõuta üksmeelsele kokkuleppele. Järglase leidmist raskendab juba seegi, et „velajat faghihi" ametikoht rajati Khomeini isikule mõeldes.

Iraani jooksvaid asju revolutsiooni algusest peale on ajanud revolutsioonikomitee. See oli väga kaua salapärane organisatsioon. Selle liigete isikliku koosseisu mõistatamine oli kord Teherani soostuim ajaviide.

Peaminister Mohdi Bazargani valitsuse lahkumisel novembrikuu alguses võtts revolutsiooninõukogu siiski maa juhtimise avalikult oma kätte ja samas kadus nõukogu ümbritsev salapärasus.

Revolutsiooninõukogu koosneb kahest peagrupist: kuuest usulise ringkonna esindajast, mullast ja seitsmest ilmalikust. Harva toimuvail hääletusil arvestab nõukogu siiski seda kahte gruppi. Otsuste tegemist raskendab lisaks see, et nõukogu ei asu tõsiselt töö juurde või otsus ei ole üksmeelne.

Mullade grupp hääletab peaaegu alati ühe blokina, kaasalugemata ajatollah Mohammed Reza Mahdavi-Kania't, kes hüppab mõnikord vanameelsete mullade rivist vabameelsemate ilmalike poolele. Mahdavi-Kania on ka oma ametilt siseminister.

Mulla-liikmete juht on nõukogu sekretär ajatollah Beheshti.

Kaua Lääne-Saksamaal elanud Beheshti on paljude arvates kogu nõukogu mõjuvõimsaim liige.

Beheshti on kõva liini revolutsionäär. Ta on m.h. toetanud algusest peale saatkonna hõivamist. Siia Beheshti sirgejoonelisus lõpebki, sest ideoloogiliselt peetakse teda paindlikuks. Beheshti kohta räägitakse, et ta hoidub kindla seisukoha võtmisest kõigi küsimuste juures, väljaarvatud saatkonna hõivamine. Iirooniliste väidete kohaselt Beheshti isiklik võimuahnus tõrjub kõrvale nii poliitilised kui ka usulised põhimõtted.

Revolutsiooninõukogu liikme ameti kõrval Beheshti võimupiirisse kuulub ka kohtuministri ja riigi tähtsaima partei, islami vabariigi partei, juhtimine.

Mulla-grupi esindajad on Ali Hosseini Khomeini, Mohammed Javed Bahonar, Akhbar Ali Akhbar Rafsanjan ning ajatollah Mossavi Ardebili ja Mahdavi-Kani, kes on jäänud täiesti Beheshti varju.

Revolutsiooninõukogu ilmalike grupp ei ole lähedalegi sama terviklik kui mullade oma ja seda võib jagada veel kolme alarühma.

Suurimat alarühma võib nimetada kasvõi „aial istujaiks", sest **see hääletab üldiselt mõlemas grupis, sageli rohkem mulladega koos.**

Sellesse kuulub kolm peagu nägemata liiget: õliminister Ali Akhbar Monifar, sagedaste puudumistega hiilgav Teherani ülikooli endine rektor Ablas Shaibani ja nõukogu esindajana pressikonverentsidel esinev Hassan Habibi. Habibi on tõesti erakordselt väikse jutuga pressiesindaja.

Teise alarühma moodustavad nõukogu liberaalid Mehdi Bazargan ja inseneri hariduse saanud Ezzatolah Sahabi. Riietumisstiili alusel nimetatakse kaksikut ka „lipsukasutajaiks", eraldades neid teisest vabameelsete paarist, kuhu kuuluvad mõõdukate hääletorud Abolhassan Bani-Sadr ja välisminister Sadegh Ghotbzadeh.

Bani-Sdar ja Ghotbzadeh moodustavad omalt poolt „lahtiste kraeliste" alarühma oma veidi radikaalsemate seisukohtade tõttu.

Bani-Sadril on särgikrae alati lahti, Ghotbradeh paneb tavaliselt lipsu kaela läänemaiste külaliste seltskonnas.

Bani-Sadr peaks põhimõtteliselt juhtima nõukogu, sest Khomeini nimetas ta presidendivalimiste järel selle esimeheks, samal ajal kui Bani-Sadrist sai sõjajõudude ülemjuhataja. Bani-Sadr ei ole siiski saanud ühelgi juhtumil panna korda majja ja ilmalikud liikmed lipsavad sageli **väärale poolele.**

Revolutsiooninõukogu tööviisidest ei teata veel praegugi eriti palju, kuni hiljuti lasti valgust hetkeks koosolekute ruumi. Nõukogu on koos siiski põhimõtteliselt päeviti. Erakorralisis kogunemisis esineb salapärasuse kõrval ka see, et need koosolekud venivad sageli varajaste hommikutundideni.

Neljast võimugrupist vähema tähelepanu on omandanud Bani-Sadari ilmalik rühm mitmel põhjusel. Selle koosseis on esteks hajuv.

Lisaks on selle mõjuvõim vähemalt esialgu vähene ja see keskendubki vähema tähtsusega valitsusülesandeisse.

Ja kolmandaks ei soovi rühm teha kõvemat häält, kuna vanemate vanameelsete liikmete usulised tunded on ikka veel tulised.

USA suursaatkonna hõivanud üliõpilaste grupp on omalt poolt teinud häält ka teiste eest. Vähemalt esialgu andsid nad uudiseid sellest „spioonikeskusest" vägagi rohkesti. Hõivajate isiksused on selle juures püsinud ikkagi selgusetult saatkonna kahemeetriliste müüride sisepoolel.

Saatkonna hõivas esialgu 400—500 üliõpilast. Selle järel on jõuk mõnevõrra kahanenud sisemiste puhastuste tõttu ja mitmesugustel muudel põhjustel.

Osa õpilasi käivad ka jatkuvalt loenguil ja täntsamail pühadel on paljud hõivajad „puhkusel".

Pantvangide juures on siiski alati vähemalt paarsada üliõpilast.

Üliõpilaste ehtsuses on kaheldud mitmest aspektist vaadatuna. Imestust on äratanud m.h. nende erakordselt range valveteenistus. Nad ei ole lubanud väiksematki segadust saatkonna hoone ees ja suuremadki rahvakogumised on olnud väga distsipliinikindlad, kuna hõivajad juhivad „tseremooniat" saatkonnahoone müürilt.

Hõivamise pikale venimisega on üha rohkem tuldud siiski veendumusele õpilaste ehtsuses. Suurim osa hõivajaist on tõesti pärit Teherani ülikoolist. Lisaks on tulnud ka mõnevõrra Iraani usulise pealinna Qumi muhamediusu õpilaste hulgast. Püsima on jäänud aga väited, mille kohaselt N. Liidu salaluureteenistus KGB või Iraani kommunistid on kõige selle taga. Keegi ei väitle hõivajate vasakpoolsuse vastu.

Õpilasil ei ole omaette juhti. **Kõrgeim juhtorgan on kaheksaliikmeline kesknõukogu, mis koguneb päeviti.**

Nõukogu liikmeist viis on olnud kaasas hõivamise algusest tänaseni, teised kolm on liitunud hiljem. Üks neist on naine.

Pressikonverentsidel esindab hõivajaid üldiselt Mary-nimeline naisüliõpilane. Kuid üldiselt tuntakse kõiki hõivajaid ainult nende eesnimede järele.

Hõivajate väliseist sidemeist ei teata palju. Õpilaste ühe nõuandjana on sageli mainitud väikese muhameedlaste partisanisalga juhti, endist hambaarsti Habibollah Peymani. Teiseks tähtsaks mõjutajaks peetakse Khomeini kauaaegset õpilast Mohammed Mossavi Khoeni, kes juhatab ka saatkonnas palvehetki.

Kolmanda sideisikuna on nimetatud Khomeini poega Ahmedit, kes vähemalt hõivamise algjärgus külastas sageli saatkonda.

Mõnede teadete kohaselt Ahmedi ja hõivajate suhted ei olevat siiski eriti lähedased.

Hõivajate võimu alused on ka paljude kriitika all. Nad nimetavad end „ajatollah liinil olevaiks õpilasteks" ja on teatanud, et nad täidavad ainult kõiki Khomeini käske. Selle asemel on nad revolutsiooninõukogu otsused jätnud sageli tähelepanemata.

Õpilaste võimu peamine tugi ongi Khomeini. Vaatlejate meelest üliõpilaste revolutsiooniline innukus on jätnud sügava mulje Khomeinisse. Ta nimetab neid oma „armsaiks lasteks".

Teiselt poolt arvestati novembris-detsembris Teheranis, et Khomeini ja revolutsiooninõukogu ei julgegi arvustada üliõpilasi, kuna hõivamine sai liigselt laia tähelepanu osaliseks. Arvesse võetavaks võimaluseks peeti ka seda, et hõivajad ei oleks siis tõesti kedagi kartnud. Olukord arenes siiski kiiresti nii, et saatkonna hõivamine muutus „ametlikuks".

Iraani viiendaks võimuteguriks tõusis suve alguses valitud parlament, mazlis, mille liikmete valik tuli veel teisel valimisel täiendamisele.

Khomeini on juba jõudnud anda rahvaesindajaile nõudliku ülesande: parlament peab otsustama ameerika pantvangide lõpliku saatuse. Aga enne kui selleni jõutakse, võivad vanad võimugrupid mõjutada Teherani keerukaid mõjutussuhteid mitmel korral.

● Mis on teie maja väärtus?
● Helistage meile! Meie anname teile tänase turuhinna.
● Meie müüme MLS kaudu või eksklusiivselt.

HEINO PÄRNSALU
REAL ESTATE BROKER
469-5118

LINDEN
REAL ESTATE LTD.

1014 Queen St. E. (sissekäik 8 Boston Ave.) Toronto, Ont. M2M 2T9

21 A. KOGEMUSI KINNISVARADE VAHENDAMISEL

Balti rahvaste kannatusi ignoreeritakse

Toronto suuremas päevalehes „Stari'is" ilmus lugejakiri Eesti Liit Kanadas juhtivalt tegelaselt ja tuntud rakenduskunstnikult Vello Hubelilt Balti riikide kohta. Vello Hubel ütleb, et käesoleval suvel, mil meie mõtted tegelevad Dunkirk'iga ja lahinguga Inglismaa pärast 40 aastat tagasi, tuleks meil ka meenutada N. Liidu invasiooni Balti riikidesse ja nende maade okupeerimist. Balti riigid lülitati üleöö Moskva parasiitlikku süsteemi ja nad muudeti nõndanimetatud Nõukogude Vabariikide nime all Moskva kolooniateks. Seega lõppesid äkki need lühikesed aastad, millede kestel need maad viljelesid energiliselt majanduslikku, sotsiaalset ja kultuurilist arengut. Lühikese iseseisvuse järele algas inimõiguste allasurumine ja kollektiviseerimine, millega kaasus krooniline tarbekaupade puudus.

Ajal, mil N. Liidu ekspansionistlikud plaanid on kõige ilmsemad, ignoreeritakse balti rahvaste kannatusi ja nõukogude ekspluateerimine nendes riikides jatkub loodusvarade röövimisega, intensiivse venestamisega, ajalooliste faktide võltsimisega ja noorte meeste kasutamisega Afganistani tapatalgutes. Ning siia lisandub paradoks, et 1980. aasta olümpiaregatt toimub Tallinnas, Eestis — okupeeritud maa vetes.

Kõik see on aktsepteeritud maailma teiste rahvaste poolt ilma protestideta. Näib, et Liitunud Rahvaste Organisatsioonis peetakse Balti rahvaste enesemääramise õiguse kaitsmist diplomaatiliseks meeletuseks. Ja nii jatkub praegu vaikus pärast möödunud 40 aastat ning vaba maailm on suuremas segaduses kui kungi varem N. Liidu võimsusele vastu astumises.

Eestlased neljandal kohal

Toronto eeslinnas Etobicoke'is toimunud Vaba Olümpiamängude lõpptulemuste kohaselt olid mängudel parimateks lätlased, kes saavutasid kogusummas 14 kuld-, 15 hõbe- ja 7 pronksmedalit. Teisele kohale tuli ukraina rahvusgrupp 11 kuld-, 8 hõbe- ja 9 pronkmedaliga. Kolmandale kohale tulnud leedulastel oli 9 kuld-, 10 hõbe ja 14 pronkmedalit. Eestlased tulid neljandale kohale ning pidid leppima 3 kuld-, 3 hõbe- ja 7 pronkmedaliga, mis saavutati peaaegu kõik laskmises. Kergejõustikus saavutasid eestlased ainult kaks pronksmedalit — naiste kõrgushüppes ja meeste odaheites.

Nalja

„Kas söögikaardil on suppi?"

„Oli natuke, aga ma pühkisin ära."

*

Abielunõuandlas küsib ametnik naiselt, kuidas tal on läbisaamine oma mehega.

„Osaliselt on meil kena koostöö", vastab naine. „Mina heidan talle ette joomist ja tema viskab minule söögiga järele."